

ŽIVA ZAJEDNICA

D2384E

Lipanj/Juni 1988.

Broj **6** (92)

»LEBENDIGE GEMEINDE«

MITTEILUNGSBLATT DER

KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN

ERSCHEINUNGORT FRANKFURT AM MAIN

CIJENA/PREIS 1,-DM

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

Izgubljeno naše davno lice tražimo!

Pod tim je naslovom, kako izvješćuje Vjesnik Franjevačke provincije presvetog Otkupitelja u Splitu, br. 2-3/1988., str. 127, održao predavanje skupini od oko 140 biskupa, svećenika i redovnika profesor na sinjskoj gimnaziji fra Josip Soldo. Bilo je to 27. travnja ove godine u crkvi Sv. Ante u Kninu. Vrsni poznavatelj hrvatske narodne i crkvene povijesti govorio je „kako su Hrvati po svom dolasku u novu domovinu zatekli bogatu kršćansku baštinu i ljubav prema Mariji kojoj su zauzvrat podigli velebrne bazilike, među kojima se ističe ona kralja Zvonimira Svete Marije u Biskupiji kraj Knina” (1078. g.).

Domovinska Crkva traži svoje izgubljeno davno lice. A njezin iseljeni dio u inozemstvu? Traži li ga on?

Ove godine, tako čitamo u najrazličitijim novinama, ruski narod slavi 1000. obljetnicu svoga pokrštenja. Nije tomu davno da su i Poljaci slavili sličnu godišnjicu. Litvanci su se, također nedav-

no, zadovoljili s proslavom 600. godišnjice ulaska među kršćanske narode.

Mali hrvatski narod – gdje se to izgubio i gdje ga je nestalo kad je u vrijeme kralja Tomislava početkom 10. stoljeća spadao među veće evropske narode? – htio je još 1941. godine svečano proslaviti 1300. obljetnicu svoga pokrštenja, a prema tome i ulaska u zajednicu ondašnjega civiliziranog i kulturnog evropskog svijeta. Vihor Drugoga svjetskog rata učinio je svoje. Proslava je mo-

rala biti odgođena, iako se za nju najozbiljnije pripremalo.

Tek početkom sedamdesetih godina ovoga našeg stoljeća počelo se ozbiljno govoriti i raditi na proslavi te vrlo značajne obljetnice. Već 1976. godine obilježena je, i to vrlo svečano za domovinske prilike, 1000. obljetnica crkve sv. Jelene u Solinu, da bi se dvije godine kasnije, također iznimno lijepo, kome-morirala Zvonimirova bazilika u Biskupiji, zatim Branimirova godina,

Biskup Krešimirova grada i Biskupije kod Knina u srdačnom razgovoru sa starićom iz Tomislavgrada

U ovom broju:

- Crkva i privilegij str. 3
- J. J. Strossmayer i I. vatikanski koncil str. 6
- Odličje našoj soc. radnici str. 5
- Stjepan Radić str. 6-9
- Analiza 17. susreta mladeži str. 9-10
- Razgovor s književnikom Z. Milčecom str. 11
- Vijesti iz misija str. 12-15
- Umro biskup Moser str. 16
- Novi zakon o strancima str. 17
- Muslimanski Božić str. 19

Hrvatska katedrala u Ninu, pa da bi sve to onda prerاسlo u triumfalnu i teško ponovljivu svečanost hrvatskih katolika na Nacionalnom euharistijskom kongresu, održanom u Mariji Bistrici 1984. godine.

Što je od svih tih znamenitih proslava trinaeststoljetnog kršćanstva u Hrvata zapravo ostalo? Silna sudionička mnoštva, susreti s Papom, sudjelovanja velikih svjetskih uglednika, napisi u prvenstveno katoličkim novinama, po koja monografija... Koliko je sve to zbilja obuzelo dušu hrvatskog čovjeka, naučilo ga drevnoj povijesti, probudilo u njemu ponos, ljubav prema „staroj“ Crkvi i poistovjećenje s današnjom, njegovom Zajednicom vjerničke braće i sestara? Teško je na to odgovoriti.

Za našu iseljeničku zbilju može se reći da je sve te proslave nisu odveć potresle niti promijenile. Ljudi su zauzeti, uglavnom, svojim problemima, povijesti puno ne uče, a i ono naučeno olako zaboravljaju. Vlastiti identitet te vjerski, narodni i kulturni korijeni za mnoge

nisu uopće tema za razmišljanje, za učenje. Oni imaju toliko svojih „pitanja“ da im spomenuta uopće nisu zanimljiva. Ili smo možda pesimisti?

Što tek reći o najvećem dijelu naše hrvatske katoličke mladeži koja raste u potpuno drugom svijetu od domovinskoga? Koliko su te naše mlade zahvatila i „primila“ slavlja trinaeststoljetnog kršćanstva njihova naroda? Mnogi ne znaju ni ime svoga materinskog jezika (niti ih je to briga!), a da poznavanje povijesti naroda i Crkve niti ne spominjemo. Quo vadis, hrvatski mladi čovječe? Nije se odveć ni čuditi, kad ih podrijetlu, povijesti, narodnim vrednotama i istini Božjeg kraljevstva u vremenu i prostoru gotovo nitko, osim Crkve Katoličke, ni ne uči. Tko našim mladima u inozemstvu pripovijeda o dolasku Hrvata u današnju Hrvatsku, tko li im kaziva o hrvatskim kraljevima i biskupima, Zrinskom i Frankopanu, Jelačiću, Starčeviću, Matošu, Stipici Radiću? Tko se potrudio, ili usudio, da hrvatsku djecu u „dopunskoj školi“

nauči pjevati hrvatsku himnu? Koliko li se odrasli, roditelji i rodbina, trse, da djeci „utuve“ u dušu svoju prošlost? Koliko je sami poznaju? Možda smo pesimisti, ali smo, dok se protivno ne dokaže, na sve to vrlo skeptični.

Zbog konkretno-materijalno-egzistencijalnih pitanja mnogi naši ljudi zaboravljaju, na jedan čudan i brz način, svoje narodne i vjerske vrednote.

Vrijeme godišnjih odmora je pred vratima. A oni ne bi smjeli završiti samo u „fantastičnoj prođi“, kupanjima, „crnjenjima“, izletima, čakulanjima, dobrom domaćem jelu i piću. Hrvatska narodna i crkvena povijest, upisana u kamenje, crkve, mjesta i gradove vrijedna je posjeta. I to treba obići, razgledati, učiti i naučiti. Inače je opasnost da se svijetom prođe iskorijenjeno, bez lica, bez oslonca, nedostojno čovjeka, vrlo velika.

Nastojmo zato svi skupa u kamenim i inim ostacima svoje prošlosti potražiti i pronaći svoje izgubljeno davno i divno lice, ljudsko i kršćansko! Ignacije Vugdelija

Jedna djevojka razmišlja

Bako moja

Bake moja stara,
koja brižno čekaš
dolazak unuke svoje,
znaj da ti ja neću
zakucat na vrata.
Prag naš mokri
od proljetnih kiša
možda će samo
vrapci mali gaziti,
jer mene više ne zove
miris pokošenog sijena,
niti me mami
bezbroy zvijezda iznad naše kuće.
Zaboravila sam na igru leptira i
glas sove
i ruke tvoje stare
u zimskoj noći.
Onda, kada su moji
bili daleko...
I kad sam plovila u nekadašnjoj kiši
i grlila sunce na zamaku dana,
i to je samo, bake moja,
uspomena davna.

A. Krakan

Nova kaseta Najljepše božićne melodije

Hrvatska katolička misija u Frankfurtu na Majni izdala je ovih dana kasetu s najljepšim božićnim melodijama svijeta koje pjeva misijski zbor mladih. Mlade su uvježbali prof. Mato Leščan i fra Stipica Grgat. Pjesme su izvedene u klasično-modernom stilu. Aranžer: Andrej Baša. Pratnja: Studijski orkestar. Dirigent: fra Stipica Grgat. To je

prvi put da su na kaseti snimljene poznate božićne melodije na hrvatskom jeziku u izvedbi zbora mladih. Solo-izvedbi bilo je, doduše, i do sada: Slabinac, Šerfezi.

Kaseta se naručuje u Frankfurtskoj misiji, Niedenu 27 i u Naddušobrižničkom uredu u Frankfurtu. Cijena: 10.- DM.

Dio frankfurtskog zbora mladih, koji možete čuti na novoj kaseti, sa svojim učiteljima prof. Leščanom (desno) i S. Grgatom (lijevo) pred glavnim oltarom u katedrali

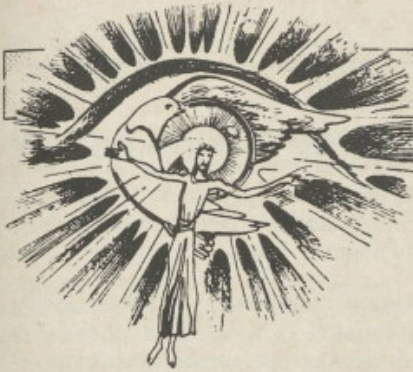
Divije obavijesti

Hodočašće hrvatskih katolika iz bavarske regije u Altötting bit će ove godine trećega, a ne

desetoga srpnja, kao što smo javili u posljednjem broju našega lista. Ubuduće će se hodočašće u Altötting održavati uvijek na prvu srpanjsku nedjelju.

Promjena adrese

Hrvatska katolička misija Waiblingen uselila je u nove prostorije: Bahnhofstr. 21, 7050 Waiblingen. Telefon je ostao isti.

OKOM VJERE DUBLJE I DALJE

Djelovanje Duha Svetoga

Najjasniji opis djelovanja Duha daje nam Pavao u svom pismu Galaćanima: „Plod su Duha: ljubav, radost, mir, strpljivost, blagost, dobrota, vjernost, krotkost, uzdržljivost” (Gal 5,22).

Taj bi se opis mogao protegnuti opisi- vanjem čitava kršćanskog života: nena- metljiva odanost, dobrota koja zabo- ravlja na sebe (kao u doživotnu dvo- renju bolesnikâ), dužnost koja se vrši bez buke i isticanja (kao majke koje dvore obitelj), nepokolebljivo pouz- danje grešnika da je Božje srce veće od njegovih grijeha, postojanost u napasti- ma, sućut i pomoć bratu u nevolji, gorljiva ustrajnost u tihoj molitvi, plemenita ljubav prema Bogu, strpljivost u trpljenju, radost čiste savjesti. To je djelovanje Duha danas...

Kad bi se Duh Sveti povukao iz svijeta, jasno bismo opazili što je značila njego-

va prisutnost. Svijet bi postao poput zemlje na kojoj je presušila voda. Voda nije naročita stvar, ali kad je više nema, sve se promijeni. Zelena polja sahnu i postaju pustinjom...

U molitvama bogoslužja vrlo se rijetko obraćamo samome Duhu Svetome. Duh Sveti zapravo nam otkriva lice Kri- stovo. Stoga se Crkva ne moli toliko Duhu koliko u Duhu po kojem je Isus prisutan, po kojem kličemo Bogu „Abba – Oče”...

Nama je omogućeno da živimo u Crkvi ljudi koju grije i osvjetljava Duh, a Sin Čovječji poziva nas da kročimo napri- jed tim putem.

Novi katekizam

Crkva i privilegiji

Danas imamo mnogo problema s agno- sticizmom. Ako danas netko kaže da je ateist, tada je on u pravilu agnostik. On odbacuje sve što je u svezi s religijom i ne želi o tome ništa znati. Vjerujem da je to mnogo teže i kritičnije. S jednim se ateistom može puno lakše govoriti ne- go s jednim agnostikom. Spominjem usput: nedavno sam čuo da je jedan prominentni član poljske komuni- stičke partije, dakle službeni predstavi- nik marksističkog sistema, objavio

knjigu u kojoj tvrdi da ateizam ne spada na bit marksizma. Iz ruskog vidika to je nečuveno značajna stvar. Uostalom, komunistima sam često kazao: kad bih ja bio komunist, dao bih kršćanima ili Katoličkoj Crkvi sve privilegije koje jedna država može dati. Time bi im više naškodilo nego borbom protiv njih. Ja sam uvjeren da će obnova kršćanstva doći s Istoka. Jer kršćani koji se na Isto- ku dokazuju toliko su osvjedočeni da će njihovo svjedočanstvo silno djelovati na sve druge.

Kardinal Franz König

Bez Duha ne ide

Bez Duha Svetoga Bog je daleko, Krist ostaje u prošlosti, Evanđelje je mrtvo slovo, Crkva je obična ustanova, autoritet gospodstvo, misije propaganda, služba Božja prizivanje duhova, a kršćansko djelovanje moral robova.

Clement Oliver

Orao

Jedan je čovjek pošao u šumu da nađe pticu koju bi mogao ponijeti sa sobom kući. Ulovio je mladoga orla, donio ga kući i smjestio ga u dvorište za živad među kokoši, patke i tuke. Davao mu je kokošju hranu, iako je on bio orao, kralj ptica.

Nakon pet godina došao je vlasniku to- ga orla u posjet jedan čovjek koji je do- bro poznao prirodu. I dok su šetali po vrtu reče on: „Ta ptica tu nije kokoš, to je orao.”

„Da – reče čovjek – tako je. Ali ja sam ga uzgojio da bude kokoš. On nije više orao nego kokoš, iako su mu krila tri metra široka.”

„Ne – reče drugi – on je još uvijek orao, jer ima orlovsko srce. To će mu omogu- čiti da poleti visoko u visine.”

„Ne, ne – reče vlasnik – on je sada kokoš i neće nikada letjeti.”

Nakon toga zaključio napraviti pokus. Čovjek koji je poznao prirodu uzeo je orla, podigao ga visoko i zaklinjući ga rekao: „Ti koji si orao, ti koji pripadaš nebu a ne zemlji: raširi svoja krila i po- leti!”

Orao je sjedio na ispruženoj šaci i gle- dao oko sebe. Iza sebe je vidio kokoši kako uzimaju zrnje i skočio k njima.

Vlasnik orla reče: „Rekao sam ti da je to kokoš.”

„Ne – reče drugi – on je orao. Pokušat ću sutra još jedanput.”

Narednoga dana uspeo se on s orlom na krov kuće, podigao ga i rekao: „Orle, ti koji si orao, raširi svoja krila i poleti.”

Ali, kad je orao ponovno opazio kokoši gdje čeprkaju po dvorištu, skoči i opet k njima i stade čeprkati zajedno s njima.

Tada vlasnik ponovno reče: „Rekao sam ti da je on kokoš.”

„Ne – reče drugi čovjek – on je orao i on još uvijek ima srce orla. Daj da još jed- nom pokušamo. Sutra ću ja učiniti da on poleti.”

Slijedećeg jutra ustao je zarana, uzeo orla i iznio ga iz grada, daleko od kuća i donio ga na podnožje visokog brda. Sunce je upravo izlazilo i obasjavalo vr- hunac brda; sljeme brijega sjajilo je u radosti predivnog jutra.

On podiže orla visoko i reče mu: „Orle, ti koji si orao, ti pripadaš nebu a ne zemlji. Raširi svoja krila i poleti.”

Orao je pogledao oko sebe, uzdrhtao kao da ga ispunja novi život – ali nije poletio. Tada ga poznavatelj prirode okrene direktno prema suncu. I iznena- da raširi on svoja jaka krila, podiže se uz orlovski krik i stane letjeti sve više i više i ne vrati se više natrag. On je bio orao, premda je uzgojen i pripitomljen kao kokoš.

James Aggrey

J. J. Strossmayer i I. vatikanski koncil

Dok čovjek živi u domovini blizu spomenika domaćih velikana, čvrsto je uvjeren da ih cijeli svijet poznaje. Kao rođeni Đakovčanin bio sam uvijek ponosan na biskupa Strossmayera (1815 – 1905). Osim općepoznatih građevina, ustanova i, drugih kulturnih djela, njegova se slava i uspomena u Slavoniji vjerno čuvala posebno s obzirom na njegovu značajnu ulogu na I. Vatikanskom koncilu (1869 – 1870).

Bačen sudbinom u tuđinu, polako sam zaboravljao važnost mnogih naših velikana, pogotovu kad sam opazio da stranci „našeg slavnog Strossmayera” ni po imenu ne poznaju, izuzevši kojeg crkvenog historičara.

S razočaranjem sam susretao po svijetu rijetke i zaboravljene tragove đakovačkog biskupa. U rimskom zavodu Sv. Jeronima skriva se pokoja slika i poprsje Strossmayera koji je mecenatski financirao obnovu našeg najstarijeg svećeničkog zavoda. Također u Rimu, u pokrajnoj kapelici drevne bazilike sv. pape Klementa, preminulog oko 100. godine u zatočenju na Crnom moru, čije relikvije su braća Ćiril i Metod donijeli papi Hadrijanu II na poklon (Ćiril je umro u Rimu 869. g. i sahranjen u obnovljenoj crkvi Sv. Klementa), jedna freskoslika podsjeća na Strossmayera, koji je u čast slavenskih apostola mnogo učinio za uljepšanje ove najstarije crkve Rima. Ali, na mramornim pločama u absidi sv. Petra u Rimu uzalud sam tražio uklesano ime našeg biskupa među sudionicima koncila, iako smo ga u Đakovu uvijek držali jednim od najboljih koncilskih govornika.

I gle čuda, baš ovih dana padne mi u ruke talijansko izdanje „Rimskih dnevnika” njemačkog povjesničara Ferdinanda Gregoroviusa (1821 – 1891), poznatog među ljubiteljima stare Italije po knjizi „Wanderjahre in Italien” i autora djela „Povijest grada Rima u Srednjem vijeku”. U svojem dnevniku, nastalom za vrijeme 22-godišnjeg rada i života u Rimu (1852 – 1874), Gregorovius prati i pomno bilježi skoro kao jedan moderni novinar sve događaje u Rimu i po Italiji, pa tako i koncil. Tek pri kraju, 7. 1. 1870., iskrсне u vezi s koncilom ime Strossmayera: „Tom prilikom je održao dobar

govor msgr. Tizzani, isto i biskup Strossmayer”. Malo kasnije bilježi da se „Strossmayer ističe kao liberalan i plodan govornik, a latinski mu teče kao da mu je to nacionalni jezik”. I dalje: „Strossmayer i Haynald su dva najbolja govornika na koncilu.” Prilikom jednog službenog prijema Gregorovius se 9. 3. 1870. osobno upoznaje s biskupom. „Ondje sam sreo Strossmayera, čovjeka široka, visoka čela, pravog mislioca. Dok je Haynald rastresen svjetski čovjek, Strossmayer ostavlja dojam mir-

Đakovački biskup i hrvatski mecena Josip Juraj Strossmayer

nog i čvrstog karaktera, a u njegovim očima se čita duboka mudrost Slave-na”. Gregorovius zaključuje bilješku: „Strossmayer je zapravo glavni heroj koncila.”

Nakon višemjesečnog odsutstva u Njemačkoj Gregorovius posljednji puta spominje biskupa 31. 12. 1874.: „Prvi poznanik kojeg sam u Rimu sreo, bio je nadbiskup (!) Strossmayer. Šetao je na suncu po trgu Piazza di Spagna sa svojim savjetnikom Voršakom, a činio mi se posve skršenim.”

Kako se Strossmayer do kraja dosljedno protivio potrebi proglašenja dogme o Papinoj nezabludivosti, on je prije svečanog proglašenja demonstrativno napustio Rim. Tako se objašnjava ispu-

štanje njegova imena među prisutnim biskupima na mramornim pločama u Sv. Petru, ali kao vjeran sin Crkve kasnije se pokorio i stisnutih zubi prihvatio tu dogmu.

Unatoč njemačkom prezimenu i jednoj primjedbi („...da nema podrške sa strane Austro-Ugarske, ovdje bi ga već dali uhapsiti”), jasno se vidi da ga Gregorovius ne drži Nijemcem, nego „Slavenom”, ali ga u 650 stranica dnevnika ne naziva izričito Hrvat. Samo na jednom mjestu dnevnika, opisujući susret s ondašnjim šahom Perzije (taj je 1874. posjetio Njemačku), općenito spominje Hrvate s malo površno-prezrivo tonom. „Lijep, krepak čovjek”, piše o iranskom caru, „ali poluciviliziranog izgleda, skoro kao neki hrvatski oficir Austro-Ugarske”. A. G. Matoš će kasnije pisati o Strossmayeru: „Njemačko dijete i najljepši primjer naše asimilacione snage; ‘Eseker’ (Osječanin) i hrvatski rodoljub...”

Nema nikakve sumnje da Gregorovius drži Strossmayera najnaprednijim biskupom onog vremena. Međutim, motivacija protestantskog historičara, zagovornika radikalne crkveno-političke reforme i ogorčenog protivnika dogme o nepogrješivosti Pape, bitno se razlikuje od one našega dalekovidnog biskupa.

Da opoziciju Strossmayera bolje shvatimo, moramo si predočiti ondašnju situaciju. Za crkvene krugove Italije, Španjolske i Austrije – gdje je još dijelom vladao ultrakonzervativni duh, a papa Pijo IX s leđima uza zid stajao u zadnjoj borbi za opstanak crkvene države i za papinski autoritet – Strossmayerovi reformni prijedlozi zvučili su kritički, moderno i barem za 100 godina preuranjeni, tako da je on za mnoge njihove biskupe na koncilu bio „protestant”. Iako vjeran sin Crkve, ali razborit i realan čovjek, on stoji u opoziciji koncilskih otaca pa energično zastupa ekumenizam i zbližavanje istočnih i zapadnih Crkava, zahtijeva međunarodnu kolegijalnu upravu Crkve, obnovu zastarjele liturgije, rješavanje socijalnih pitanja radnika, a zbog posebne situacije hrvatske Crkve na granici s pravoslavljem, u duhu svete braće Ćirila i Metoda, ovaj trenutak mu se za proglašenje nepogrješivosti Pape čini neprikladan i sudbonosan, jer bi onda svi dosadašnji napori ekumenizma bili

Visoko odlikovanje našoj socijalnoj radnici

Karitasov časopis „Caritas in Nordrhein-Westfalen“ u svom broju za mjesec ožujak 1988. donosi slijedeći članak:

„Europa-Fraktion“, to jest karitasovi socijalni radnici za strance u biskupiji Essen, sakupili su se 4. ožujka 1988. u Bottropu da počaste i da se oproste od dugogodišnje suradnice, socijalne radnice za građane iz Jugoslavije, gospođe **Anđele Maroš** koja odlazi u mirovinu.

Za vrijeme svete Mise o zaslugama gospođe Maroš govorio je direktor karitasa za biskupiju Essen, prelat Günter Berghaus.

Na svečanosti koja je uslijedila odmah poslije Mise prelat Berghaus još se jednom osvrnuo na protekli život socijalne radnice.

Učiteljsku školu završila je u svojoj domovini. Godine 1960. pošla je u inozemstvo s namerom da se nastani u USA, ali je ostala u Njemačkoj. Najprije je bila honorarna suradnica u Hrvatskoj kat. misiji u Essenu, zatim je četiri godine radila u domu za zaostalu djecu, da bi 1971. godine preuzela socijalnu službu kod Karitasa za građane iz Jugoslavije. Kroz to je vrijeme kao soc. radnica pomogla nebrojenom mnoštvu ljudi da se

snađu u stranoj zemlji, istakao je u svojoj pohvali prelat Berghaus.

Ono nad čime su se svi prisutni posebno zamislili bila je izjava gospođe Maroš, da unatoč tako dugom boravku u Njemačkoj i unatoč mnogim kontaktima čovjek u tuđini ostaje podvojen u nastojanju da u novoj domovini preživi, da se integrira i potisne svoju težnju za domovinom!

Prelat Berghaus predao je tada u ime predsjednika njemačkog Karitasa dr. Georga Hüßlera gospođi Maroš visoko odličje – zlatni karitasov križ. U ime predstavnika socijalnih radnika, uz prigodni poklon soc. radnika, oprostio se Rudi Löffelsend. On je zahvalio gospođi Maroš za njezin rad i za suradnju u krugu socijalnih radnika.

Hrvatska kat. misija će i nadalje imati na raspolaganju honorarnu suradnicu, jer sasvim prestati s radom ona ne može, naglasila je na kraju Anđela Maroš.

Hrvatska katolička misija u Essenu oprostila se od svoje dugogodišnje socijalne radnice kod svete Mise u nedjelju 13. ožujka uz posebnu zahvalu za njezin dugogodišnji rad za dobro naših ljudi i za uvijek vjernu suradnju s našom misijom u Essenu.

Upraznjeno mjesto gospođe Maroš preuzela je **Milica Tokić** koja pripada već drugoj generaciji naših iseljenika. Gospođica Tokić boravi u Njemačkoj od svog najranijeg djetinjstva. Ovdje je završila gimnaziju i diplomirala za socijalnog radnika na sveučilištu u Essenu. Novoj socijalnoj radnici želimo mnogo uspjeha u radu za naše ljude i obilje Božjeg blagoslova u njezinu životu.

Prelat Berghaus predaje gospođi Maroš visoko odličje, zlatni karitasov križ

(nastavak s prednje str.)

bačeni za stoljeća unatrag. Nažalost njegovo je vrijeme bilo još nezrelo za ovako velike, duboke reforme, ali danas – nakon II. vatikanskog koncila – Crkva je skoro sve njegove ideale ostvarila. Jedan mali primjer: Strossmayer je u svojoj novosagrađenoj katedrali u Đakovu, kao prvi biskup u svijetu, uveo starokršćanski oltar „coram populo“, tj. misnik je licem okrenut prema narodu.

Nigdje doduše Gregorovius ne dovodi Strossmayera u vezu s protestantima, a još manje s otpalim „starokatolicima“ Njemačke, ali ipak 23. 3. 1870. sa zadovoljstvom bilježi: „Strossmayer brani hrabro evangeličku Crkvu od napadaja svih radikalaca“, ali su ga „drugi biskupi koncila u govoru prekidali s pravom paklenom bukom, koja se čula sve do bazilike Sv. Petra... Vikalo mu se dapače u lice: 'Tu es protestans, tu es haereticus!'“ (Ti si protestant, ti si heretik).

Iako je početkom koncila jedna trećina biskupa, njih oko 120, bila istog mišljenja kao Strossmayer, Gregorovius sad sumnja u njihovu iskrenu motivaciju i da li će svi do kraja ustrajati u opoziciji. Neki od njih su bili „protiv Rima“ općenito, iz nacionalno-političkih razloga, drugi opet iz slavoljublja ili oportunizma. „Hefe i Strossmayer“, piše Gregorovius, „jedini su, koji se protive iz čisto razumnih motiva... Vrlo malo njih će ostati nepokolebivi kao Strossmayer“.

Unatoč očiglednom „protestantskom stavu“ Gregoroviusa mora nas ova izvanredna pohvala (kao često, s „krive strane“!) i isticanje Strossmayera iznad svih drugih biskupa i kardinala obradovati pa ispuniti ponosom, jer iz ovih suvremenih bilježaka jednog stranca i objektivnog promatrača vidimo da naša dika s đakovačkim biskupom ipak nije samo „lokalni patriotizam“. Ivo Hladek

Vjeroučenicu ugodno iznenadili

I minule korizme vjeroučenicu Hrvatske katoličke misije Stuttgart prikupljali su, već česti put, priloge, odričući se bombona, žvaka, slatkiša, za Karitasovu djecu u Zagrebu. Nakon korizme i uskrasnih blagdana te priloge donose u crkve gdje se slavi sveta Misa na hrvatskom jeziku u prikaznoj povorci za vrijeme euharistijskog slavlja. Tako je i bilo 17. travnja na pet različitih mjesta u Stuttgartu o. g. kad su donijeli kutijice „Moj dinar za braću u bijedi“ u crkve, duboko suosjećajući s Karitasovom djecom. Iznenadili su i svoje roditelje i svoje vjeroučitelje svotom koja se tog dana prikupila: 4.400 DM. Mv.

Ispravak

U posljednjem, broju „Žive zajednice“, str. 17, pogrešno smo potpisali pod vjeroučeničku ekipu: „Is misije Esslingen došlo je na olimpijadu pet ekipa“. Točan potpis glasi: „Iz misije Hagen došlo je na olimpijadu pet ekipa.“ Ispričavanmo se.

Stjepan Radić

(O 60. obljetnici mučeničke smrti)

Ove se godine sjećamo sa strahopoštovanjem osnivača hrvatskog seljačkog pokreta, dugogodišnjeg vođe hrvatskog naroda, pisca, političkog mislioca, buditelja i učitelja, apostola i mučenika cjelokupnog hrvatskog naroda.

Stjepan Radić se rodio 11. lipnja 1871., kao deveto od jedanaestero djece siromašnih i bogobojaznih roditelja u selu Trebarjevu Desnom, u hrvatskoj Posavini, nedaleko povijesnog grada Siska. Godina je to neuspjele Kvaternikove bune u Rakovici. Hrvatska stenje podijeljena između Austrije i Ugarske (Mađarske). Stjepan Radić duguje svoj razvitak u ranoj mladosti više majci nego ocu. Njezinim nagovorom daju ga u školu, premda je već kao dijete bio poluslijep. I u pučkoj školi u Martinskoj Vesi i u zagrebačkoj gimnaziji bio je odličan đak. Već u drugom razredu gimnazije, s 13 godina, ima neprilika s vlastima zbog zaštićivanja slabijih kolega. Gubi mjesto u Nadbiskupskom sirotištu, a time i materijalnu pomoć za školovanje. Probiya se siromašak odsada podučavanjem slabijih đaka i gladujući, ali nastavlja školovanje. 30. travnja 1888. – na taj dan su pogubljeni 1671. u Bečkom Novom Mjestu hrvatski velikaši Petar Zrinski i Frano Krsto Frankopan – na Zajčevoj predstavi opere „Nikola Šubić Zrinski“ Stjepan Radić glasno poviče iz gledališta: „Slava Zrinskomu! Dolje tiranin Hedervary!“ Zbog toga je uhapšen i bačen u zatvor, ali je uskoro pušten na telefonsku intervenciju samog grofa Khuena Hedervarya. Gonjen po gimnazijama radi otpornog i slobodarskog duha, ovaj poluslijepi dječak, kojemu su vlasti jedva dale svršiti maturu, odlučuje, da će svoje sile posvetiti radu za narod, bit će političar.

23. srpnja 1893., na proslavi tristogodišnjice pobjede nad Turcima kod Siska, Radić biva zbog uvrede bana Khuena osuđen na četiri mjeseca zatvora i isključen s Hrvatskog sveučilišta. Studij prava nastavlja u Pragu. Posjet cara Franje Josipa Zagrebu 1895., Khuen je htio iskoristiti da pokaže caru kako je pacificirao Hrvatsku, ali ispalo je sasvim drukčije. Dolazak cara izazvao je izljev protesta hrvatskih studenata protiv šovinstičkog i mađarizacijskog režima Khuena Hedervarya. Skupina studenata pod vodstvom Stjepana Radića spalila je mađarsku zastavu gotovo pred očima samog cara. Radić je zbog toga osuđen na šest mjeseci zatvora, a ostali studenti na znatno blaže kazne. Bio je to već Radićev privatni rat protiv „tiranina Hedervarya“. Često su ga srditi mađarski konduktori izbacivali iz vlaka, jer su zahtijevali da se na „zajedničkim“ željeznicama govori isključivo mađarski. Slično je doživljavao nekako u isto vrijeme indijski pravnik Gandhi u Južnoj Africi od tamošnjih rasista.

Stjepan Radić se nije dao slomiti, on je onda krstario hrvatskim i slovenskim krajevima „per pedes apostolorum“ (pješice). Dobivao bi badava ručak kod istaknutih opozicionara, ali se kod njih nije sladio jelom, nego je hranio dušu. Obdaren fenomenalnim pamćenjem pamtio je sve razgovore s velikim i malim ljudima. Nagovorio je većinu svojih kolega, palitelja mađarske zastave, da svoje studije nastave u Pragu. Oni tu dolaze pod utjecaj zapadnjačkih ideja Tomaša G. Masaryka, oca češke i slovačke nezavisnosti. On je u češki nacionalni pokret uveo realističku politiku s naglaskom na praktična, „mala djela“ posvećujući se radu među seljacima i radnicima. Njegovo nastojanje da češku, a time i svaku drugu nacionalnu borbu, zasnuje na prirodnom pravu svake nacije na slobodu i samoodređenje, otvaralo je oči našim stu-

Stjepan Radić

dentima koji su bili navikli na politiku zasnovanu na Starčeviću državnom pravu.

Poslije studija u Pragu, Pešti i Moskvi Radić odlazi na „Visoku školu političkih znanosti“ u Parizu. Godine 1899. završava školovanje s odličnim uspjehom i dobiva prvu nagradu, a s njom i prekrasnu povijesno-sociološku biblioteku. Nepunu godinu ranije oženio je češku učiteljicu Mariju Dvoržak s kojom je rodio četvero djece. Supruga ga je nadživjela za nepunih 26 godina.

Te Radićeve buntovničke, više gladne nego site đacke i studentske godine, nisu od njega učinile anarhistu, bezvjerca, revolucionara, što je bilo u modi. Nisu to od njega učinili ni toliko zatvori i zlostavljanja. Njegov uzor nisu bili prevratnici. U svojim djelima „Autobiografija“ i „Uzničke uspomena“ (1903.) Radić spominje svoje mladenačke uzore. To su: L. N. Tolstoj sa svojim „Pučkim pričama“ i August Šenoa s povijesnim romanima. Po zatvorima su ga pratile Vrazove „Đulabije“, Preradovićeve pjesme i Smičklasova „Hrvatska povijest“. U izjavama stranim novinarima, Radić je tečno govorio više jezika, rado je naglašavao da mu je Micheletova knjiga „Narod“ dvala dragocjenih smjernica. Radić je u tim godinama formacije, vještinom spretnog graditelja, izvršnu raspoređivao sva saznanja koja je crpio naročito kod francuskih sociologa, čeških preporoditelja, Ante Starčevića a popunjavao ih putovanjima po Hrvatskoj, Češkoj i Rusiji. Radić

ne traži čisto materijalističke pokretače u pojavama modernoga političkog života. Ne borba svih protiv svih, nego pomirenje i pomaganje, njegovi su ideali.

Javno djelovanje od 1900. do 1918. godine

Devetnaesto stoljeće završava u Hrvatskoj dvadesetogodišnjom vladavinom bana Karla grofa Khuena Hedervarya (1883–1903). Osim teroriziranja političkih protivnika Khuen je nastojao ovjekovječiti dualističku podjelu hrvatskih zemalja između Austrije i Mađarske. Ban je bio odlučni neprijatelj ujedinjenja Dalmacije s Hrvatskom i Slavonijom te širitelj posebne slavonske svijesti. Slično je postupao B. pl. Kallay u Bosni i Hercegovini, šireći „bošnjaštvo“. Suvišno je spominjati da se Khuen i Kallay isključivali svaki hrvatski interes u Bosni i Hercegovini, koje je, odlukom Berlinskog kongresa, 1878. „posvojila“ Austro-Ugarska.

Radić je već devedesetih godina 19. stoljeća, znajući da su Hrvati u golemoj većini seljaci, izjednačivao hrvatsko seljaštvo s hrvatskim narodom i isticao važnost političkog rada u do tada potpuno zapostavljenom selu. Takva shvaćanja značila su raskid s dotadašnjom hrvatskom politikom. Otac Domovine Ante Starčević unio je hrvatsku državnu ideju među inteligenciju i građanstvo, ali ne u seljaštvo. S. Radić i njegov stariji brat Antun preuzimaju na sebe buđenje tih najširih slojeva naroda. Godine 1898. objavljuje A. Radić svoju „Osnovu za sabiranje i proučavanje građe o narodnom životu“. Taj spis zauzima u kulturnoj hrvatskoj prošlosti isto tako važno mjesto kao i Gajeva „Kratka osnova hrvatsko slovenskoga pravopisanja“ iz g. 1830. Ta je knjižica ukazala na praktičan put kako grad, građanstvo i inteligencija mogu doći do naroda i upoznati ga. Na toj ideji rađa se nova politička stranka – HRSS – koja će dovršiti hrvatski preporod i seljaka učiniti ne samo pasivnim nego i aktivnim čimbenikom, koji starom hrvatskom pravu daje novi, suvremeni socijalni sadržaj. Ta će ideja donijeti i novi okret cijele kulturne orijentacije Hrvata – okret k narodu, njegovim tradicijama i njegovu duhu.

Vrativši se iz Pariza u Zagreb, s diplomom prvoga hrvatskog politologa u džepu, Stjepan se Radić svom dušom sprema za političku akciju. U „Uzničkim uspomena“ piše: „A ja volim da me u domovini progone, nego da me u tuđini vjetar nosi kao suhi list ... Prošla su vremena kad smo svoju povijest pisali junačkom sabljom po koži Osmanlija i ostalih svojih neprijatelja. Sad nema toga, sad se valja boriti radom i pameću, plugom i perom ... Čast boricima, ali danas su druga vremena, to su zastarjele fraze ... Ne treba umirati za domovinu, nego treba živjeti i raditi za nju ...“

Radić i njegovi suradnici (24 na broju) osnivaju svršetkom 1904. godine „Hrvatsku pučku seljačku stranku“. Za prvog predsjednika izabran je S. Radić koji je na tom položaju ostao sve do svoje mučeničke smrti. Program stranke protumačio je sam Stjepan

Radić kad je jednom zgodom (1922.) rekao: „Osnivači stranke nismo samo mi. Bili su to Gubec, Bogović, Šenoa, Preradović, koji su toliko ljubavi pokazali za seljački narod. I od njih smo naučili poštovati volju seljačkoga naroda.” U kasnijim formulacijama, pod utjecajem vremena, program je doživljavao svoje mijene, ali je izvor ostao očit. Ideja „Doma”, tako se zvao i časopis stranke, bila je od početka povezana s pravadnom tradicijom hrvatske narodne samobitnosti. Može se ustvrditi da je taj mesijanizam „hrvatskog doma”, kroz tmurnu i sudbonosna stoljeća, povezan s najsamobitnijim uredbama koje su Hrvati imali već u vrijeme dolaska u svoju novu domovinu. Hrvatski društveno-državni nazor razlikuje se od franačkoga i bizantinskog. Pred kraj života Stjepan je Radić istraživao povijest hrvatskih knezova i kraljeva i podupirao, koliko god je mogao, iskapanja u Južnoj Hrvatskoj (Dalmaciji). Za Radića „dom” nije samo kuća nego i obitelj – bez obitelji nema hijerarhije iskustva, nema razumijevanja za zajednicu, nema čovjštva. „Dok pojedinac nema svog doma, nije potpun čovjek; tako i narod, dok nema svoje države, nema svog gospodarstva”, veli mudro Radić. Iz ideje doma izvire dakle čitav Radićev sociološki pogled. Od svojih pristasa uvijek je zahtijevao da se služu ne samo u političkim nego i čudorednim načelima. Propovijedajući na skupštinama otpor, propovijedao je i moralne zahtjeve, a svoju stranku nije ni htio zvati strankom, nego narodom.

U ono vrijeme, pred Prvi svjetski rat, mnogi su mladi ljudi diljem Evrope mislili i iskreno, duboko vjerovali da će svojoj domovini pomoći ako atentatima maknu s prijestolja silnike i izrabljivače naroda. Stjepan je Radić protiv svake vrste nasilja, dosljedni mirotvorac koji je predobro znao da atentati najviše koriste tiranijama, oni ih učvršćuju. Iz jednog poduzetog primjera evo Radićeva mišljenja o terorističkim akcijama: „Vi mislite da bi s atentatima mogli Hrvatsku osloboditi. Ali na krivom ste putu, jer Čuvaj, ban, nije uzrok naše podređenosti Mađarskoj i Austriji, nego je posljedica te podređenosti. Uzrok je političko neznanje hrvatskog seljaštva, i ta nesreća, što je, evo prošlo već dvadeset godina da svake godine iz svih hrvatskih zemalja odlazi u Ameriku po deset, po dvadeset, pače i po trideset tisuća ljudi, koji su često najposposobniji, a svaka-ko vrlo poduzetni. Sada je naših ljudi u Americi preko pol milijuna, i vi mi javljate da vas se našlo 70 koji ćete redom biti atentatori i poubijati sve tirane, koje Beč ili Pešta nametnu Hrvatskoj. Prvo, to neće i ne može biti. A drugo, kad biste to uistinu počeli provoditi, proglasila bi Austrija nas Hrvate za izrode i stavila nas izvan svih zakona.”

Stjepan Radić nije bio za rušenje Austro-Ugarske monarhije. On je bio uvjeren da opstanak carevine u demokratiziranom i federaliziranom obliku predstavlja čvrsto jamstvo za napredak malih srednjoevropskih naroda. On je stoga postao zagovornik za-

kašnjenje austro-slavenske solucije koja je tražila uspostavljanje češke, mađarske, galicijske i hrvatske federalne države, koje bi bile ujedinjene u osobi vladara iz Habsburške obitelji.

Približavao se Prvi svjetski rat, a Stjepan Radić ostaje i tada mirotvorac, govori protiv rata: „Rat je zlo. Čovječanstvo ipak valjda nije proketo da bi do vijeka morali biti pod vladom najkrivodušnijih, najopakijih i najgubljih ljudi, pa će valjda naći načina da rata više ne bude... Narodi će se sporazumjeti i neće ih carevi više goniti na klaonicu.” Radić se i Prvom svjetskom ratu bori za što veće ostvarenje državne suverenosti Hrvatske-Slavonije-Dalmacije, koja je po hrvatsko-ugarskoj nagodbi iz 1868. zadržala određene oznake državnosti, posebno u financijskom

Ljubo Babić, Crne zastave (sprovod S. Radića)

poslovima i u organizaciji hrvatskog naroda na hrvatskom državnom području. Radić se središte okupljanja Hrvata, Srba i Slovenaca iz monarhije gledao u Zagrebu. No ni oni koji su zagovarali ujedinjenje južnih Slavena izvan okvira Austro-Ugarske nisu bili bez utjecaja. Među njima su se tijekom Prvog svjetskog rata iskristalizirale tri odvojene skupine koje su postajale sve složnije. One su predstavljale tri različita pristupa južnoslavenskom pitanju: srpska vlada u izbjeglištvu, organizacija južnoslavenskih emigranata iz Austro-Ugarske u zemljama Antante te politički prvaci Južnih Slavena koji su za vrijeme rata ostali u Austro-Ugarskoj. Ovdje valja spomenuti prijavu odredbe tajnoga londonskog ugovora iz 1915. godine kojim sile Antante obećavaju Italiji za ulazak u rat na njihovoj strani, prostrana slovenska područja te hrvatsku Istru i sjevernu Dalmaciju s otocima. To je jedan od glavnih razloga za kasnije pretjerano popuštanje hrvatskih i slovenskih političara pobjedničkoj Srbiji pri stvaranju nove države.

Poslije smrti cara Franje Josipa (21.11.1916.) politički osjećaj među južnoslavenskim političarima Austro-Ugarske sve se više radikalizira na zahtjevima za potpunom samostalnošću utemeljenom na nacionalnom na-

čelu i na hrvatskom državnom pravu. Sve nezadovoljstvo iz doba rata, svi gubici, oskudica, glad, strah od talijanskog imperijalizma, kao i propaganda koju je vodio Jugoslavenski odbor iz Londona, učinili su svoje. Prevratničko vrenje u južnoslavenskim zemljama Austro-Ugarske sve je više uznemirivalo domaće vlasti. Krajem rata, osim vojnih pobuna, bilo je rašireno dezertiranje vojnika, u šumama je bujao „zeleni kadar”, seljaci su se bunili. Stanje na frontama sve se brže okretalo protiv Monarhije. Pri njenom kraju, 5. i 6. listopada 1918., predstavnici hrvatskih, srpskih i slovenskih stranaka, koje su se zalagale za nezavisnu južnoslavensku državu, oformile su svoje političko predstavničko tijelo – Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba. Hrvatski sabor proglašuje Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju s Rijekom potpuno nezavisnom državom. Sabor je odmah odlučio da hrvatska država ulazi smjesta u sastav nove države Slovenaca, Hrvata i Srba koja se oformila „na cijelom etnografskom području toga naroda bez obzira na ma koje teritorijalne i državne granice (bivše Austro-Ugarske)”.

31. 10. 1918. godine Narodno je vijeće objavilo da je Država Slovenaca, Hrvata i Srba „spremna stupiti u zajedničku državu sa Srbijom i Crnom Gorom.”

Stjepan Radić i Kraljevina SHS

Kao realni političar, na liniji republikanstva i hrvatske državnosti Radić je proročanski predvidio vlastitu i narodnu tragediju u govoru na noćnoj sjednici Narodnog vijeća u Zagrebu, 24. 11. 1918. Gledao je pred sobom sve nevolje što će snaći hrvatski narod u Kraljevnini SHS, zajedno s njezinim neslavnim slomom i propašću. Dar proricanja posjedovali su i posjeduju velikani duha i pera. Veliki hrvatski pjesnik I. G. Kovačić posjedovao je također taj dar. On ga je zamijetio kod Stjepana Radića u potresnoj pjesmi „Oči Stjepana Radića”:

*One ne bijahu za obične vidike, –
Čvrsto su gledale daleko,
daleko na kraj stoljeća;
Mutnu im zavjesu davahu
bliske stvari i slike,
Jer su prejasno vidjele
raskoš Velikog proljeća.*

Kao starozavjetni prorok zaklinjao je S. Radić korumpirane i kratkovidne političare: „Gospodo! Još nije prekasno! Ne srljajte kao guske u maglu! Ne zaključujte jedinstvene vlade s Kraljevinom Srbijom već zato, jer, eto, u ime Kraljevine Srbije nema tu nikoga, ništa, osim taj jedan brzoglav, a i taj predstavlja sasvim nešto drugo nego vi. Nemojte tako postupati da se bude moralo danas-sutra kazati, da ste i vi Slovenci, i vi Srbi Vojvođani i Bosanci, i vi naši Hrvati Dalmatinci, a nada sve vi naši domaći hrvatski Srbi, da ste se svi skupili danas ovamo samo zato da izvršite jedno urotničko djelo protiv naroda, napose protivu Hrvatske i protiv Hrvata. Dajte uvidite barem to da je ova stvar tako važna i tako sudbonosna da treba sazvati čitavo Narodno vijeće, a, naravski, i Hrvatski

sabor. Jer po ovom sadašnjem vašem prijedlogu vi zaključujete da u ime Središnjeg odbora ide odmah u Beograd 28 članova, a budući da cijeli odbor i nema više članova, to je očito da će svatko kazati da je odbor sam sebe poslao, sam sebe ovlastio da proglasi jedinstvenu vladu s Kraljevinom Srbijom, a odbor, očito, nema te ovlasti i toga prava."

Gospoda iz Narodnog vijeća nisu poslušala „nego su na prijevaran i nasilan način otišla u Beograd mimo volje Hrvatskog sabora i protivno volji goleme većine hrvatskog naroda proglasila takozvano ujedinjenje (1. 12. 1918., op. J. P.), uz koje su na najperfidniji, ali i najgluplji način nametnula ne samo hrvatskom narodu, nego i svim drugim narodima one onako nesretno sklepane Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, monarhistički oblik vladavine i dinastiju Karađorđevića, centralizam, unitarizam, nacionalnu obesprijavljenost i ekonomsku eksploataciju hrvatskih krajeva, despotizam i gotovo legaliziranu korupciju" (Kulundžić, Stjepan Radić danas, str. 30).

Zbog Radićeva jasno izražavanog stajališta protiv namjeravnog ujedinjenja s Kraljevinom Srbijom organizirali su protuhrvatski elementi, na čelu sa Svetozarom Pribičevićem, njegovo ubojstvo kojem je Radić za dlaku umakao sakrivši se kod župnika crkve Sv. Marka. Radiću je ostalo da iskreno zaključi, kako se nakon svršetka rata i pokazalo, da je domaća gospodrska sila seljačkom narodu opasna kao i sila tuđinskih vladara i tuđinskih vlada. Ivan Mužić piše u svom djelu Stjepan Radić, str. 36, doslovce: „Ante Trumbić, koji je kao predsjednik Jugoslavenkog odbora i prvi ministar vanjskih poslova Kraljevine SHS bio jedan od tvoraca nove države, uskoro je, osjetivši stvarnost nove vlasti, priznao, da o ujedinjenju hrvatski narod nitko nije pitao, da hrvatski narod ujedinjenje ni naknadno nije odobrio i da je Hrvatskoj namentnuta vojnička hegemonija turskog oblika u svakom smislu."

Prijestolonasljednik kralj Aleksandar i predsjednik vlade N. Pašić, zvani Baja, sigurni u pomoć Versajskih sila pobjednica i francuske kolonijalne soldateske uvodili su srpsku prevlast u cijeloj državi. Otpor u mnogim predjelima države bio je brutalno slomljen. U tome su srpskoj vojsci i žandarmeriji priskočile u pomoć francuske kolonijalne trupe, tzv. plaćenici. Najveći otpor velikosrpskoj hegemoniji pružan je u Hrvatskoj, Crnoj Gori, Makedoniji, na Kosovu i u Bosni i Hercegovini. Stjepan je Radić zbog toga novu državu doživio kao novu militarističku vlast koja je za Hrvate teža od stvarnosti u bivšoj Austro-Ugarskoj. Batinanje hrvatskih seljaka i građana, bisprimjerna gospodarska otimačina, bespravno ubiranje carine i poreza, korumpirana birokracija, primitivna unitaristička propaganda, ubrzo su spriječili svaku iskrenu identifikaciju s novom državom. Umjesto stvaranja moćne suvremene države takvi i drugi negativni postupci pripremali su put nestabilnosti, diktaturi i stranoj intervenciji.

Stjepan Radić se nije htio pomiriti s tom nedemokratskom stvarnošću. Njegov ugled i vlastita republikanska agitacija omogućili su mu porast sljedbenika, pogotovu u seljačkim krajevima Hrvatske. Njegova je stranka dobila na izborima najveći broj hrvatskih glasova, čime je postala treća po snazi stranka u Kraljevini SHS. Srpski hegemonisti proglasili su u lipnju 1921. tzv. Vidovdanski ustav i time centralistički politički sistem u ime tzv. troplemenskog srpsko-hrvatsko-slovenskog naroda. Taj prvi ustav Kraljevine SHS donijet je bez izabranih predstavnika hrvatskog naroda i protiv volje drugih nesrpskih naroda. Predstavnici komunističke partije nisu sudjelovali u izborima za ustav.

Zbog pomanjkanja prostora nije moguće temeljito prikazati kako je „funkcioniralo" to „sušičavo kraljevstvo SHS" (S. Radić). Neka to upotpuni pjesma hrvatskog kipara Vanje Radauša:

Ljudi su u zatvor odlazili

*Devet kola samih žandarova
A deseta gospoda prokleta*

Ljudi su u zatvor odlazili –

U reštu –

Misec –

Dva ostajali

I vraćali se

Sa smihom,

Sa prkosom,

Al' i s gorčinom.

Dolazilo u selo

I po desetak

Žandarova

I, policijskih kerova.

Ljude su tukli,

Premlačivali,

Odvodili,

Ponekad pucali

I ubili.

Narod pamti –

Dobro

I dugo, dugo, dugo.

Pa znalo se naći

Potli – naravno –

Potli –

I po koji mrtvi žandar –

I po koji premlaćeni pristav

Kotarski,

Lopovski,

Razbojnički.

Poreznici i žandari su

Plinili

I sto ku i konje

I svu sirotinju

Odnosili.

Financi kazane

Prevrtali –

I duvan sikli

I globili.

Nije bilo

Nesriće,

Nevolje,

Koja nije selo pohodila.

Ništa nas nije mimoišlo.

I smrti,

I batine,

*I zapline,
I prevrnutе kazane –*

Pamtit ćemo

Uvijek

I dovika.

I dica naša

I unuci

I svi oni iza nas

I njih.

Selo zna –

Dobro zna, kako dolaze i odlaze

I grofovi

I Austrija –

Otić će i ova nevolja.

Al' ostalo je

I ostat će

'vo rvatsko selo.

Vaj narod

Koji zna

Kako se lako umire –

A teško živi.

Od 7. 12. 1920. godine, na Radićev prijedlog, njegova se stranka (HPSS) od sada zove HRSS (Hrvatska Republikanska Seljačka Stranka). Izabrao je republikanstvo zato što je poslije rata trebalo iskorišteniti habsburgovštinu i spasiti hrvatskog seljaka od boljševizma. Opće batinanje Hrvata u novoj državi „zbilo je sve Hrvate u republikance" (Radić) i istjeralo im iz srca svaku simpatiju za takav „monarhizam" Karađorđevića. Pod republikom je hrvatski seljak razumio vladavinu zakona i pravice.

Radić je shvatio potrebu da i vanjski svijet – Evropa – bude istinito i točno obaviješten o tome što hrvatski narod hoće, što traži i zahtijeva, a što ne može i neće nikada prihvatiti. U jeku opće hajke koja se protiv njega vodila u cijeloj državi Radić odlazi u kolovozu 1923. u Englesku gdje će ostati nekoliko mjeseci. Britanski politički krugovi dočekali su ga u Londonu s nepovjerenjem jer su i oni, kao i Francuska, stajali iza nove države. Radić se potpuno razočarava u englesku i francusku politiku. Ipak je znatan broj Engleza uputio u hrvatske prilike. U Beogradu su njegov odlazak u inozemstvo prikazivali kao veleizdaju. Kad intervencija u Engleskoj nije uspjela i kad su mu propali pokušaji s Italijom, on se razočaran počinje nadati u pomoć Rusije. Pred odlazak u Rusiju on je svjestan da „direktni saobraćaj hrvatskog naroda s Moskvom sam po sebi znači radikaliziranje naše politike u očima javnog mišljenja Evrope". U Moskvu je stigao početkom lipnja 1924. Ni Rusi nisu ispunili Radićevih očekivanja, pa on iz Moskve odlazi razočaran i ističe da su ga htjeli politički iskoristiti i imenovati voditeljem Seljačke internacionale, što je on odbio. Na Mačekovo pitanje o rezultatima posjeta Moskvi Radić je odgovorio: „Ništa. Komunisti na žele saveznike nego samo slugu." Po povratku je Radić i njegova stranka optužena zbog boljševizma i on je, nešto kasnije, opet u zatvoru.

Shvativši da je sâm, tj. da ne može računati na političku potporu ni na Istoku ni na Zapadu, Radiću preostaje sprazumijevanje s Beogradom te borba parlamentarnim

sredstvima. Iz taktičkih razloga priznaje monarhiju i odriče se republikanstva. Potom, u srpnju 1925., biva otpušten iz zatvora.

Vojno-policijsko-žandarmerijska vladavina hegemonista svojim je sistemom planskog izrabljivanja i preskupom vojnom i civilnom upravom dotjerala stotine tisuća ljudi na prosjački štap. Jedini izlaz iz te nemoguće situacije mnogi su vidjeli u trajnom odlasku u prekomorske zemlje. Od 1921. najveća emigracija u prekomorske krajeve bila je iz Hrvatske i Vojvodine. K tome dolazi i ekonomsko izrabljivanje od strane francuskih i engleskih velikih poduzeća koja su kontrolirala i držala u ovisnosti sve glavne industrijske grane u Kraljevini SHS.

I priznanjem Kraljevine SHS Stjepan se Radić nije odrekao svoga glavnog cilja da državu preuredi na republikanskim osnovama seljačkog prava, liberalizma i zapadnoevropske demokracije, kao konfederativnu zajednicu ravnopravnih naroda. Došao je u sukob s cijelom vladajućom klikom kojoj je već od 1918. godine bio trn u oku. Ta dvorska kamarila organizirala je prije šezdeset godina atentat na njega i njegove najbliže suradnike u beogradskoj Narodnoj skupštini, 20. lipnja 1928. Ni teško ranjenog Radića nisu ostavljali na miru nego su u neposrednoj blizini njegove kuće održali 1928. vojne vježbe. Smrtno ranjen Radić je četrdesetak dana kasnije, 8. kolovoza 1928. godine i umro. Hrvatski mu je narod priredio veličanstveni pogreb kakav nije bio priređen nijednom hrvatskom velikanu ni prije ni poslije.

I jugoslavenski opredijeljeni Hrvati, Ivan Meštrović npr., osjetili su nakon atentata

„da je ovaj hitac ispaljen u Radića bio stvarno namijenjen cijelom hrvatskom narodu“ i da je tobožnja Radićeva prevrtljivost značila samo ugibanje ubojitom metku koji mu je bio pripremljen još od njegova istupanja u Narodnom vijeću pa do trenutka kad ga je pogodio u beogradskoj skupštini.

Veličina Stjepana Radića

Stjepan Radić poginuo je sa svojim drugovima Pavlom Radićem i Đurom Basaričekom kao hrvatski mučenik. Pored svih odlika svoga golemog uma, on je u prvom redu bio čovjek srca i duboke vjere. Radić je sav svoj život ostao jednostavan čovjek. Narod ga je od milja zvao Stipica. I onda kad je bio ministar najviše je uživao u skromnom jelu koje ga je podsjećalo na godine oskudice. Nikad se nije obazirao na sat, nikada nije imao lisnice – odijevali su ga i vodili svijetom uvijek drugi. U vanjskom životu ostao je do smrti optimističko dijete. Do novca nije držao skoro ništa. Njegov otpor kraljevskoj nedemokratskoj vladavini bio je pravi heroizam. Nikada prije njega nije jedan hrvatski čovjek na taj način pružao otpor. On se nije bojao ni vlasti, ni zatvora, ni smrti – ona bi ga i onako sjedinila s Bogom – ni bolesti (bio je šećer- raš), ni gladi, ni kritike, ni odbijanja. Kovao je hrvatsku naciju formirajući ljude. Jedan takv Otac domovine htio je imati herojske sinove. Učio ih je strpljivosti, svladavanju svih teškoća nenasilnim putem. Samo organizirano nenasilje može se uspješno suprotstaviti organiziranom nasilju. Kao pravi mirotvorac učio je svoje sljedbenike da se ne uzdaju u vojsku i policiju, nego da djeluju po

svojoj savjesti. Demokracija i ovisnost o vojsci i policiji su nespojivi pojmovi. Svoje je pristaše odgajao za hrabrost, jer kukavičluk i dodvaranje moćnicima ovoga svijeta truju dušu i umanjuju čovjekovo samopouzdanje. Svaki svoj nastup započinjao je molitvom, a i svoj je život završio molitvom. Nije se dogodilo samo jednom da su mu mali ljudi dolazili iz dalekih sela s bolesnom djecom i molili ga da ih on dotakne, pa da djeca ozdrave. „Zato, nije čudo – mislio sam – da je masa slušala dvadeset i više godina riječ ovoga čovjeka kojega je smatrala svecem, gotovo svojim Evanđeljem. I doista, on je bio njezino Evanđelje: bio je obrana hrvatskog prava za koje je dao i svoj život“ (G. Solari-Bozzi).

Juraj Planinc

Literatura

Pišući ovaj članak o Stjepanu Radiću služio sam se ovom literaturom koju preporučujem čitateljima „Žive zajednice“.

- Ivo Banac, Nacionalno pitanje u Jugoslaviji; porijeklo, povijest, politika. Globus, Zagreb 1988.
- Zvonimir Kulundžić, Atentat na Stjepana Radića, Stvarnost, Zagreb 1967.
- Ivan Mužić, Stjepan Radić u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Ljubljana 1987.
- Hrvoje Hitrec, Ljubavi na crnom baršunu, roman, Zagreb 1988.
- M. Nehajev, Stjepan Radić. Hrvatsko kolo, knjiga 9. Zagreb 1928.
- Susreti, Stjepan Radić danas. Zbornik radova sa susreta hrvatskih studenata u inozemstvu, München 1980.

Sastanak predstavnika svećenika i past. suradnika s Naddušobrižnikom

O susretu poslije susreta

Kratko poslije 17. susreta hrvatske katoličke mladeži i biblijske olimpijade našli su se, 18. svibnja ove godine, predstavnici svećenika i pastoralnih surad-

nika u Naddušobrižničkom uredu da bi s o. Bernardom Dukićem, naddušobrižnikom, „ocijenili“ to jedinstveno zborovanje, iznijeli sugestije i razradili

Folklorna vještina misijske mladeži, kako najmanjih tako i srednjih, biva iz godine u godinu kvalitetnija

planove za budućnost pastve iseljene hrvatske Crkve u Njemačkoj.

Za kviz znanja bi rečeno da je bio uistinu dobar u svakom pogledu. Mladi su, kazano je, dobro proučili i naučili gradivo, izvršno su odgovarali u usmenom dijelu, a i u pismenom su pokazali da znaju mnogo o svojoj vjeri, Crkvi, Mariji. Otegnuto ocjenjivanje testova mladih olimpijasa bilo je na ozbiljnoj analizi. Rečeno je da je taj posao tekao solidno, ali neki su nudili još jednostavnija i efikasnija rješenja. Spominjanje i način ispitivanja pri teoretskom odgovaranju u „autoškoli“ (tu se uči o vožnji, a ne o automobilima!) kao model za ocjenjivanje kviza. No, zaključeno je da takvo iskustvo ne pomaže puno u „olimpijskom slučaju“, budući da su pitanja raznovrsnija nego u „Fahrshule“ i da je gotovo nemoguće naći i uspješno primijeniti neki gotovi „kalup“. Spominjani su i drugi načini, ali ni jedan nije prihvaćen tako da će se naredni put također postupiti „po starom“. Bilo je govora i o vjeronaučnoj grupi iz Düssel-

dorfa kojoj zabunom nisu pribrojeni bodovi jednoga odgovorenog testa. Pravednosti radi i ta je ekipa ušla u finale i pribrojen joj je najveći broj usmenih bodova. Uza sve to ona ni u kom slučaju nije mogla zauzeti jedno od tri prva mjesta. Naglašena je potreba da završetak kviza bude svečaniji i da svu sudionici dobiju konkretno priznanje, diplomu npr.

Euharistijsko slavlje u Offenbachu bilo je lijepo i na liturgijskoj visini. Neki su predstavnici zamjerali dužini oltarnog stola, htjeli su manji oltar. Većina se nije složila s tim planom, jer „sve izgleda svečanije kad su svi celebranti za istim oltarom”. U razmišljanju o **svečanoj akademiji** predstavnici su iznijeli ocjenu da je folklor bio na visini, a nastupi zborova dijelom ispod prosječnosti. Kazano je da „ganga” za vrijeme akademije nema što kazati. Pohvaljena je kratkoća pozdravnih govora.

Naredni, 18. susret hrvatske kat. mladeži održat će se u Gradskoj dvorani u Offenbachu **29. i 30. travnja 1989. godine**. Gradivo za kviz znanja bit će uzeto iz **Djela apostolskih** sv. Luke. Uz taj sveto-pisamski tekst vjeroučenici će razraditi glavna poglavlja koncilске konstitucije o Crkvi u suvremenom svijetu („Radost i nada”) te sakramente, Crkvu, molitvu. Gradivo će, kao i do sada, biti otisnuto u jednom od brojeva „Žive zajednice”. Predstavnici svećenika i pastoralnih radnika svesrdno podržavaju biblijsko natjecanje naših mladih i smatraju da ga se ne smije niti može ičim drugim zamijeniti.

Treći festival folklora bit će održan 29. siječnja 1989. godine u Ludwigsburgu. Iako je na nekim sastancima spominjano da festival ne bit smio imati natjecateljskog karaktera, što nije bez razloga,

predstavnici su na ovom skupu zaključili da on bude natjecateljski i donijeli ove odluke:

1. Folklorashe na festivalu ne treba dijeliti u dvije ili više dobrih skupina. Neka svatko, bez obzira na uzrast, pleše svoje kolo.
2. Tri najbolje grupe treba nagraditi (kolajnama ili nečim sličnim).
3. Jednoj grupi treba pripasti nagrada publike.
4. Uz ove četiri na Susretu mladeži trebaju sudjelovati četvrti, peta i šesta grupa s festivalskog natjecanja. I njih treba odgovarajuće nagraditi.
5. Članovi žirija na festivalu ne smiju biti iz misije koja nastupa na festivalu. U žiriju ne mogu biti ni uvježbavači folklornih grupa.

6. Svim misijama, pa natjecale se one na festivalu ili ne natjecale, treba poslati točne propozicije natjecanja u folkloru, tj. na festivalu folklor.

Zahvaljujući angažiranosti i marljivosti mladih te umijeću i spretnosti voditelja, konstatirano je, folklor iz godine u godinu biva kvalitetniji i bolji. O pjevanju u našim misijama, posebno o zbornom pjevanju mladih na Susretu mladeži, to se, nažalost, ne može reći. Stoga je predloženo da se intenzivno poradi na poboljšanju prvenstveno liturgijskog **pjevanja u misijama**. Mladi trebaju naučiti i taj dio hrvatske kulturne baštine. Tko će ih drugi u inozemstvu tome naučiti, ne nauči li ih Crkva? Tko drugi, ako ne Crkva, čulo se na sjednici.

Trebalo bi stoga organizirati natjecanje mladih u **zbornom pjevanju**. Nije to jednostavno, rečeno je, ali i u tom smislu treba poraditi. Zamoljeni su predstavnici svećenika vlč. Stjepan Penić (Nord-

rhein-Westfalen) i vlč. Ivica Komadina (Rottenburg/Stuttgart) da 5. ili 12. studenoga 1988. godine organiziraju natjecanje misijskih mladih zborova u sjevernom, odnosno u južnom dijelu Savezne Republike. Posebni glazbeni odbor na čelu s p. Dukićem predložit će pjesme koje zborovi imaju naučiti. Glazbena kultura mladih, a još više odraslih, nije ni iz bliza zadovoljavajuća. Na tom području treba više poraditi.

Za Proljetni pastoralni susret svećenika i past. suradnika koji će se održati u Vierzehnheiligen od 20. do 23. veljače 1989. godine u Vierzehnheiligen predložena je tematika: **Obitelj i njezini problemi ili Vjera i problemi obitelji**. Naddušobrižnik će u tom smislu stupiti u vezi s voditeljima pastoralnog instituta otaca isusovaca u Zagrebu.

Sudionici su se vrlo kritički osvrnuli na predstojeći zakon Savezne vlade o strancima. No, kako nacrt tog zakona nije još ni potpuno poznat niti izglasan, nisu doneseni nikakvi konkretni zaključci s tim u svezi (opširniji prikaz toga novog zakona donosimo u ovom broju „Žive zajednice” u rubrici „Socijalni savjetnik”).

Na početku sjednice Naddušobrižnik je izvijestio o aktualnim događajima u našim misijama spominjući posebice neke personalne promjene koje su već odlučene. Tako je kazao da u Neumünster dolazi novi misionar – vlč. Vladimir Kljajić (Sarajevo), da fra Franjo Mušura iz Krefelda odlazi u zasluženu mirovinu i da je u Ebersbergu (Bavarska) osnovana nova misija koju vodi fra Miro Modrić. Rečeno je da se zbog promjena uprava u mnogim domovinskim redovničkim zajednicama očekuju personalne promjene, dakle „vrhuće ljeto”, i u Njemačkoj.

Ignacije Vugdelija

Krizma u Giessenu

Mons. Ivo Gugić, kotorski biskup, podijelio je 14. svibnja ove godine sveti sakrament potvrde u giessenskoj crkvi Sv. Bonifacija devetnaestorici hrvatskih krizmanika. U vrlo lijepoj propovijedi, utemeljenoj na višestoljetnom hodu hrvatskog naroda u kršćanskoj vjeri, biskup je pozvao krizmanike, njihove roditelje, kumove i okupljeni Božji narod da ostanu vjerni vjeri svojih otaca. Na kraju je predstavnica misije zahvalila o. biskupu za podijeljeni pečat dara Duha Svetoga. Misionar fra Ivan Vidović bio je vrlo zadovoljan ovim važnim događajem u životu misije. I ne samo on!

AKTUALNI RAZGOVOR

Zvonimir Milčec, pisac „Pozdrava iz Zagreba”

„Pozdrav iz Zagreba”

U petak, 20. svibnja, održano je u velikoj dvorani Hrv. duš. centra u Zap. Berlinu predavanje pod nazivom „Pozdrav iz Zagreba.” Predavač je bio poznati hrvatski književnik i novinar iz Zagreba gosp. Zvonimir Milčec, autor trinaest knjiga te mnogih članaka i feljtona. Nakon dobro posjećenog predavanja zamolili smo gosp. Milčeca da nam za čitaoca „Žz” odgovori na nekoliko pitanja na što se on spremno odazvao.

– *Gospodine Milčec, Vaša najnovija knjiga „Pozdrav iz Zagreba” postala je veliki hit u Domovini pa Vas molimo da za čitaoca „Žive zajednice” kažete par riječi o „Pozdravu iz Zagreba.”*

● „Pozdrav iz Zagreba” je knjiga koja govori o nacionalnom identitetu, o jednom gradu koji nije od jučer. To je knjiga satkana od starih razglednica a svaka razglednica ima svoju priču. Svaka je razglednica dakle ispisana jednom pričom i upućena iz starog Zagreba u novi Zagreb i svima onima koje Zagreb, njegova prošlost i povijest zanima. Radio sam dosta dugo na toj knjizi i to je knjiga koja ima obilje podataka o Zagrebu. Naravno, to nije povijesna knjiga nego neka vrsta spone između znanstvenika i čitaoca tako da na ležeran način saopćavam neke relevantne činjenice za naš grad.

– *Poznato je da ste veliki zaljubljenik Zagreba i da ste sva svoja objavljena djela posvetili rodnome gradu. Imate li, osim što ste rođeni Zagrepčanin, još kakav poseban razlog da pišete o Zagrebu?*

● Pa, razlog imam. Ja mislim da grad nije velik onoliko koliko je doista prostrano velik, koliko ima stanovnika: nego je velik onoliko koliko je o njem napisano knjiga, snimano filmova, iz-

vedeno kazališnih predstava. Dakle, ja sa svoje strane doprinosim da naš zajednički Zagreb bude što veći i radim na tome da se duh Zagreba čuje što dalje izvan Zagreba. Osim toga, čini mi se nekako, da ako ja neću neke stvari zabilježiti, da će se jednostavno zaboraviti mnogo toga iz prošlosti ovoga grada.

– *Vi ste inicijator velike akcije za podizanje spomenika velikom hrvatskom književniku Augustu Šenoj. Recite nam dokle se stiglo i da li ima poteškoća ili nerazumijevanja za tu akciju?*

● Pa, Zagreb i Zagrepčani su takvi kakvi jesu. Mi smo morali čekati 150 godišnjicu rođenja Augusta Šenoe da bismo napravili spomenik. Već sedam godina radim na toj akciji. Ja sam inicijator te akcije i tajnik odbora za podizanje spomenika. Spomenik je odliven po nacrtu i projektu naše poznate kiparice Marije Ujević. Spomenik će biti postavljen na tromeđi stare Vlaške, Palmotićeve i Branjugove ulice. Dakle, Šenoa se nakon toliko godina ponovno vraća u svoj rodni Zagreb. Naravno, mi sada ispravljamo propuste generacije ispred sebe jer znamo da je Šenoa najzagrebačkije pjesnik i znamo da je Šenoa takorekuć naučio Hrvate čitati, jer se prije toga čitalo na drugim jezicima. Znamo da je Šenoa prvi počeo pisati romane iz povijesti i Zagreba i Hrvatske a do dana današnjega nije mu se Zagreb odužio na doličan način i sad se konačno taj propust ispravlja.

– *Slijedeće godine Zagreb slavi devetu stogodišnjicu svoga postanka. Bilo bi zanimljivo čuti od Vas kako teku pripreme za proslavu tako značajnog jubileja?*

● Gradonačelnik Zagreba dr. Mato Mikić često spominje da bi trebalo početi s

priprema za proslavu 900. obljetnice Zagreba iz jednostavnog razloga što vrijeme brzo prolazi, a drugo što se dobro zna da smo mi svi Zagrepčani takvi da nam trebaju nekakvi stimulansi, nekakva euforična stanja, nekakvi događaji da bismo nešto napravili za svoj grad. To je pokazala i nedavna Univerzijada kad smo ipak nešto napravili pa se nadam da ćemo to sada učiniti i s proslavom devetstote obljetnice Zagreba.

– *Ove godine slavi Marijino svetište u Remetama sedmu stoljetnicu svoga postojanja. Recite nam što za Vas predstavlja to drevno Marijino svetište i da li ga spominjete u svojim djelima?*

● Remete su moje djetinjstvo, nostalgija i naravno kulturno-povijesni spomenik tako da imamo razloga da se proslavi sedamsto godina župe Remetske i crkve u kojoj je, kao što znamo, pokopan i Johann Panonius Latinac. Dakle, Remete su kulturno-povijesni spomenik na koji smo svi ponosni, a za mene osobno to je moje djetinjstvo i nostalgija.

– *Koliko nam je poznato proputovali ste cijelu Europu, a bili ste u Kanadi i Sjedinjenim Državama. Namjeravate li možda napisati knjigu o našim radnicima i iseljenicima?*

● Da, to je jedan od razloga da idem malo po svijetu, da vidim kako naši ljudi vani žive. Namjeravam napisati jednu knjigu o našim iseljenicima i radnicima na privremenom radu, našem življu koji živi daleko od svoje grude. To bi trebao biti roman pod naslovom „Pozivni 041”, dakle pozivni broj za Zagreb.

– *Gospodine Milčec, to je Vaš prvi boravak u Berlinu, tj. njegovu zapadnom dijelu. Recite nam s kakvim se dojmovima vraćate u „Bijeli Zagreb-grad?”*

● Berlin je ljepši nego što sam je mogao pretpostaviti. To je izuzetno lijep grad koji ima toliko parkova, toliko zelenja i toliko duše. Berlin je velegrad koji u svakom svom segmentu ima neku svoju posebnu dušu i ja bih rekao da u svjetskim razmjerima, po mom ukusu, spada među tri, četiri najljepša grada na svijetu.

– *Gospodine Milčec, hvala Vam na razgovoru i puno uspjeha u stvaralačkom radu.*

● Hvala i Vama i srdačan pozdrav čitateljima „Žive zajednice”.

Razgovarao Ivek Milčec

Krizmeno slavlje u Freiburgu

Snagom Duha do njegova pečata

Hrvatska katolička misija u Freiburgu, glavnom gradu Južnoga Badena sa 180.000 stanovnika, Karitasovim i sveučilišnim središtem, s poznatim teološkim fakultetom na kom je doktoriralo mnogo hrvatskih svećenika, imala je 28. svibnja ove godine veliko slavlje. Toga subotnjeg dana naime podijelio je šibenski biskup **dr. Srećko Badurina**, trećoredac, pečat dara Duha Svetoga, sv. potvrdu, skupini od pedeset hrvatskih djevojaka i mladića. Na tu „feštu“ koja je održana u crkvi Srca Isusova, u koju se svake nedjelje i blagdana okupljaju naši vjernici na euharistijsko slavlje, došlo je oko 600 uzvanika-krizmanika, njihovih roditelja i kumova, rodbine i znanaca. Sve je teklo mirno i dostojanstveno. Biskupova propovijed o Duhu koji spašava, nudi rješenja, živa i poručljiva. **Sestra Stella**, splitska franjevka i pastoralna suradnica, zadovoljna. Župnik **fra Alojzije** također. Njih dvoje dalo je „sve od sebe“ da taj značajni događaj za život misije bude lijep u svakom pogledu. I bio je!

Trodnevnicu za krizmaničko slavlje vodio je **fra Ignacije Vugdelija**, urednik „Žive zajednice“. U propovijedima pod Misom on je nastojao produbiti otajstvo Crkve, otajstvo Krista Gospodina – Glave Crkve i otajstvo najdivnijeg uda Crkve – Majke Isusove. Brojno slušateljstvo pratilo je pozorno propovjedničke nagovore. Osim toga, a to svakako treba spomenuti kao primjer za nasljeđivanje, sestra je sa svojim župnikom organizirala u ta tri dana (u Badenu su bili Duhovski praznici!) intenzivnu vjeronaučnu pouku u vidu intenzivne priprave mladih za primanje sakramenta zrelosti. Svakoga dana krizmanici su po više sati pažljivo pratili (i učili!) predavanja neumorne s. Stelle, fra Ignacija i svima dragoga **fra Mirka Kralja**, koji je, očekujući nigerijsku vizu, za tu prigodu došao iz Domovine. U tri se dana zbilja može mnogo naučiti! Mladi su, a to je potvrdilo i ispitivanje, vrlo dobro svladali gradivo za krizmu. U učenju su se najviše služili izvrsnom knjigom „Snagom Duha“.

Došljaku i namjerniku u našu freiburšku misiju upada u oči pitomost, plemenitost, susretljivost i pobožnost našega

Freiburški krizmanici poslije svoga slavlja

svijeta, kako kod mlađih, tako i kod starijih. Na Misu se okupljaju u veliku broju. Različitih aktivnosti ne manjka. Samo da su im misijske prostorije veće i ljepše! Zbunjuje pomalo stisnutost Ordinarijata jedne tako velike nadbiskupije s obzirom na „smještaj“ stranaca. I najmanja njemačka župa ima bolje uvjete za rad nego velike zajednice katolika drugoga materinskog jezika. A u Crkvi nema stranaca? Svi se naši u Freiburgu nadaju da će se i to, kadli-tadli, popraviti. Imajući u vidu činjenicu da je misija osnovana još davne 1970. godine, nade nisu posebno ružičaste.

Freiburšku misiju, koja broji oko 3.000 duša, uspješno vode već od njezina osnutka hrvatski franjevci-trećoreci. Prije njih, još od 1966. godine, hrvatske katolike u cijelom južnom dijelu nadbis-

kupije pastorizirao je sada već pokojni **fra Dane Milas**, franjevac splitske provincije.

U svom raznovrsnom, prvenstveno vjerskom radu misija se najviše oslanja na **obitelji**. A u Freiburgu ih ima relativno vrlo mnogo. I dobrih, i brojnih, i spremnih na žrtvu samo da iseljeni dio hrvatske Crkve ispod Crne šume može živjeti dostojno svoga kršćanskog poziva. Te „Crkve u malom“, kojima posvuda treba obratiti više pastoralne skrbi, rađaju, njeguju i odgajaju sutrašnju Crkvu i sutrašnje, tako se barem nadamo, svećenike. Iz jedne od njih pošao je mladi Duvnjak **Stipe Sliško** u nadbiskupsko sjemenište. Daj, Bože, da ustraje na tom putu koji i za misiju i za opću Crkvu znači nevjerojatno mnogo.

Ignacije Vugdelija

VILLINGEN-SCHWENNINGEN

Lijep Majčin dan

Već nekoliko godina u Schwarzwald u se većano slavi Majčin dan. Misionar Stipe-Čipa Dukić i njegovi suradnici uvijek taj dan lijepe spremne. Kako je vlč. Dukić ponovno, po sedmi put, operiran na koljenu i sad se uspješno oporavlja, ove godine je bio spriječen da direktno sudjeluje u pripremama. Međutim, zahvaljujući njegovoj razboritoj organizaciji i povjerenju u suradnike slavlje je lijepo spremjeno i uspješno izvedeno. Sam Čipa nas je ugodno iznenadio i razveselio kad se odjednom, na štakama, neočekivano pojavio među nama na misnom slavlju i zabavi. Koliko je to bilo teško, nastojao je skriti iza veselog i vedrog osmijeha. Ipak u sutrašnjem posjetu velečasnom, bilo nam je jasno koliko je to sve bilo naporno i iscrpno. Što možemo reći nego: Hvala, Čipa! Želimo vam što brži oporavak! Svojom dolaskom ugodno nas je iznenadio i o. Bernardo Dukić, nadušobrižnik iz Frankfurta. Naravno, ne smijemo zaboraviti ni Čipina sadašnjeg zamjenika o. Nikolu Nižića. Euha-

ristijsko slavlje 8.5. predvodio je fra Bernardo koji je održao i poticajnu propovijed.

Poslije Mise u dvorani djeca upućuju majkama najljepše želje. Bilo je i sasvim sitnih mališana od 3-4 godine koji su svojim nježnim i plašljivim glasićima osvojili srca prisutnih. Nakon dječjeg slijedio je zabavni program misijskog KUD-a „Croatia“: mladog VIS-a, VIS-a odraslih i folklorne grupe pod vodstvom koreografa Stjepana Mazoka. Misijsko vijeće je tako lijepo organiziralo zabavu da smo ovdje u tuđini uz domaći kolorit, materinsku riječ, pjesmu, ples i tjelesnu okrepku osjetili pravu domaću atmosferu i doživjeli bar na tren, u ovom brzom i gotovo neizdrživom radnom ritmu, toplinu lijepoga našeg domovinskog neba pod okriljem triju majki: naših majki, nebeske Majke i majke Domovine.

Domovina se ne napušta bez tuge, ne spominje bez nostalgije i ne doživljava bez ljubavi popraćene slanim kapima koje se u ovakvim i sličnim trenucima zazrcale na obrazima.

Bilo je lijepo.

Fra Taciturnus

FULDA/HANAU

Podružnica premašila središnjicu

Nikad se dosada još to čulo ni vidjelo nije. U broju Prvih pričesti (kao na nekoj utakmici, neočekivano!) Fulda je kao podružnica misijska daleko nadmašila središnjicu misijsku Hanau. Odnos snaga je 5 : 1! No, to nas ne treba obeshrabriti. Svakako, 17. travnja '88. kao dan Prve pričesti za našu zajednicu, ostat će nam neizbrisivo u sjećanju, jer u građenju vjerničke zajednice držimo se one lakonske: Zrno po zrno pogača, kamen po kamen palača! Ili i one druge: Važniji je kvalitet, nego li kvantitet! Roditelji prvopričesnika Mirka Matića upali su u oči zajednice, tog dana u neobično lijepom broju okupljene, svojom pobožnošću, držanjem i stavovima, što daleko nadilaze pojedince, koji se inače svake nedjelje vidjaju na svojim mjestima, u crkvi, na župskoj poldanjoj sv. Misi. A tek njegova baka s operacijskog stola tih je dana dizala svoje pobožne ruke za malog unuka. Onako kao što to ona trajno čini, tu u tuđini, za svoja četiri sina sa snajama. Mističnom pak pojavom među njima, u obitelji tradicionalnoj dalmatinskoj, s onog kršnog kamenjara, Kamensko-Trilj, djeluje kao stari, dobri duh ognjišta i kuće, koji se njezinom zaslugom ne gasi u dalmatinskoj izvornosti i tradicijama. Poželjeti je našem pričesniku da smjelo i čvrsto korača stopama svojih vrijednih roditelja, pa nikada neće zaboraviti

rodnu grudu, stari kraj i kamenjar Dalmatinske Zagore, koji ga strpljivo čeka da oživi već pomalo ugaslo obiteljsko gnijezdo u rodnom Kamenskom.

Sjemenišnu kapelu u Fuldi, kao mjesto trajnog okupljanja naše zajednice vjere zakitiše četiri prvopričesnička cvijeta: Jasna Katušić, Ivana Skejić, Renata Šakić i Martin Veber. Marburg je također imao svog prvopričesničkog predstavnika: Marka Horvata. Svi su oni rođeni u godini 1979.

Vjerujem da će mala Ivana Skejić (otac Jozo, iz Poljica – stare republike!) također dobro zapamtiti svoj dan. Njezin je dobri tata, neobično ponosan, angažiran i neslomljivi vjernik, skupa sa ženom Ljubicom svaki puta na sv. Misi, tog dana – kao i inače uvijek na bogoslužju! – smjelo navijestio riječ Božju s oltara (1. i 2. čitanje!), čime on daje zapaženi doprinos unutar zajednice vjere Fulda, premašujući sve socijalne radnike i liječnike, koji do njegove 'kuraže' još dospelji nisu. Jozo tako daleko prednjači svim inače visoko obrazovanim. Njegova se vjernička riječ čuje, a svijest osjeća, doživljava. Ona odjekuje sakralnim prostorom: odmjerena, staložena, mirna, što duboko u srce pada, kao ona naših primorskih lektora-čitača u Velikom tjednu.

Prispio: Dinko Grajski

Prvopričesnik Mirko Matić s roditeljima, braćom i sestrama te misionarom M. Kovačem

Frankfurtsko hodočašće u Lurd

Lurd i Nevers uvijek privlače

Broj lurdskih hodočasnika iz frankfurtske misije svake godine raste, povećava se. I ove godine našlo ih se stotinjak, od 11. do 15. svibnja, u omiljenom Marijinu svetištu podno Piri-neja. Sati i sati vožnje nisu im omeli svetog, vjerničkog raspoloženja. Ni kiša, koja gotovo da nije prestajala padati, nije

ih mogla spriječiti da sudjeluju u procesiji sa svijećama, euharistijskom slavlju i drugim obredima na hrvatskom jeziku među kojima je posebno lijep bio križni put koji je predvodio fra Rafael Begić. Sve se odvijalo mirno, pobožno, dostojanstveno, hodočasnički.

Hodočasnici su se na povratku navratili u Nevers, pomolili se pred neraspadnutim tijelom svete Bernardice i proslavili Misu.

Mnoga su, skoro sva vjernička srca „Urezala i zapisala“ sve te lijepo doživljene i proživljene trenutke za sebe, za svoje, za budućnost, za Crkvu.

D. D.

STUTTGART

Igrali su i mladi i stari

Uskrsni nogometni turnir u organizaciji Hrvatske katoličke misije Stuttgart, 23. travnja o. g., u pretijesnoj „SCHICKARD-SCHULE“ – dvorani u potpunosti je uspio.

Više od 200 poklonika „Buba mare“, od onih najmlađih pa do debelih i mršavih iskazivalo je svoje znanje i htijenje u sportskom i nadasve prijateljskom pristupu natjecanju. Smijeh, veselje, pjesma pljesci za uspjele poteze i pokoja suza onih najmlađih za nesretno izgubljenom utakmicom oduševljavali su i do 400 zadovoljnih gledalaca. Čule su se riječi ohrabrenja i poticaja igračima u svim hrvatskim narječjima.

Uvertiru ovom velikom sportskom i prijateljskom skupu hrvatske katoličke mladeži svojim su nastupom prvi zapalili najmlađi polaznici vjeronauka, do 13 godina. U toj se skupini natjecalo osam momčadi. Poslije višesatne igre, praćene gromoglasnim navijanjem, prvo je mjesto pripalo je štićenicima

iz misije Stuttgart. Drugo mjesto osvojila misija Waiblingen, a treće misija Esslingen.

U starosnoj dobi do 18 godina nastupilo je također osam momčadi iz naših misija. Poslije vrlo uzbudljive i zanimljive igre ljestvica je izgledala ovako: prvo mjesto zaslužio je pripalo ekipi Stuttgarta, a drugo i treće mjesto osvojila je borbena misija Esslingen.

Devet momčadi nastupilo je u seniorskom natjecanju. Pored momčadi naših misija iz Stuttgarta, Esslingena, Sindelfingena, Balingena, Göppingena, Waiblingena (biskupija Rottenburg-Stuttgart) nastupili su i gosti iz Hrvatske katoličke misije München (proslavljeni nogometaši i dobro poznati našoj sportskoj publici) te ovdanji nogometni superligaši: stuttgartski Zagreb i prošlogodišnji prvak Neretva iz Steinenbronna. Nogometaši Zagreba su tijekom turnira pokazali najviše, a poslužila ih je i sportska sreća i u finalu su s 1:0 trijumfirali nad mladima iz hrvatske katoličke misije Göppingen. Stuttgartski Tomislav (mladi misije Stuttgart) je na sedmerce bio bolji od Neretve i pripalo mu je treće mjesto.

Posebnu atrakciju i uživanje za pristuno gledateljstvo priredili su akteri utakmice DEBELI-MRŠAVI. Rezultat od 2:0 za ove druge ubrzo je poravnat u prostorijama Hrvatske katoličke misije Stuttgart za zajedničkim stolom na kojoj se našao pečeni odojak (dar misije pobjedničkoj ekipi) u čijoj su se obradi debeli bolje snašli, što bi se moglo protumačiti da su snagu dobro sačuvali.

Ispred organizatora turnira HKM Stuttgart posebno su se u uspješno sprovedenoj organizaciji istakli Drago Karatović i Franjo Pfaf. Suci turnira – Mirko Vidačković, Zdravko Mrkonjić i Ivica Matovina svoj su posao obavili solidno, zapravo nisu ni imali težak posao da sve utakmice privedu kraju bez ijedne delikatne situacije. Podjela pehara najuspješnijim sastavima je upriličena je, uz pljesak, u prostorijama stuttgartske misije, a nakon toga se nastavilo uz pjesmu i ples misijskog sastava „Jadran“. Ubrzo su sportski rezultati potisnuti u drugi plan, a veselje i zabava produžili su se do kasno u noć.

B. Žepić

KÖLN

Nijemci pjevaju hrvatski

Naš hrvatski pjesnik Petar Preradović u svojoj pjesmi „Putnik“, koju rado od vremena do vremena pročitam, između ostalog piše i ovo:

Tuđa zemlja ima svoje,
Ne poznaje jade tvoje,
Tuđa ljubav ljubi svoja...

Da tuđa zemlja u kojoj se trenutno nalazimo zna pokazati i svoju ljepšu stranu života, to smo mogli osjetiti 8. svibnja na Majčin dan, kada je naša misija imala za goste dominikanske bogoslove. Inače studiraju u Bonnu, a stanuju nedaleko od Kölna u malom mje-

stancu imenom Walberberg. Od devetorice prisutnih dvojica bijahu naše gore list.

Naime svojim dolaskom k nama uzvratili su posjet našem fra Josipu koji je nedavno bio gost u njihovoj zajednici pričajući im o svojoj radu i općenito o našoj misiji. Nakon tog susreta u Walberbergu fra Josip ih je pozvao da dođu i vide kako se to uistinu kod nas odvija.

Međutim, oni nisu samo htjeli odigrati ulogu pasivnih promatrača ili ulogu nekih kritičara, nego su samoinicijativno odlučili pripremiti nekoliko pjesama te to pjevati za vrijeme naše uobičajene svete Mise u Minoritenkirche.

U crkvi dobro popunjenoj, u uvodnom predstavljanju rekoše da im izgovor stvara poteškoće te da oni nisu nikakvi profesionalni pjevači. No, u izvedbi nama poznatih naših crkvenih pjesama, nije se baš mogao zapaziti taj nedostatak, jer ljubav koja ih je nagnala da k nama dođu i naša zanesena pažnja nije ni zapazila taj manjak.

Bilo ih je lijepo čuti dok su čitali misna čitanja i pojedinačno predmolili molitvu vjernih tako da nas je to nagnalo nekoliko puta na spontani pljesak.

Zaista, ni nepoznavanje jezika ni neprofesionalnost nisu prepreka za pružanje prave radosti. To su potvrdili i mladi „bijeli fratri“.

Nole

Crvenom križu 125 godina

Na proslavi 125. obljetnice Crvenog križa u Augsburgu bila je, 8. svibnja, uz mađarsku pozvana i hrvatska folklorna grupa „Živa zajednica“, koja je otplesala nekoliko hrvatskih kola, jedno kolo iz Njemačke te na kraju crvenom svilom izvezla Crveni križ uz pjesmu „Helfen ohne Grenzen“. Predsjednik bavorskog Crvenog križa dr. Bruno Merk pohvalio je nastup „Žive zajednice“, a „AZ“ je objavio sliku naše grupe pred spomenikom osnivaču Crvenog križa g. Henriju Dunantu.

Folklorna grupa „Živa zajednica“ iz Augsburga pozdravlja sve naše ljude i prijavljuje se za Festival folklorne hrvatske katoličke mladeži u Njemačkoj. Voditeljica grupe: Milka Steiner.

Auch eine kroatische Folkloregruppe fraute sich mit den Augsburgern über den Gedenkstein auf dem ehemaligen ala-Gelände. Der

Obelisk erinnert an den Gründer des Roten Kreuzes, Henri Dunant. AZ-Holder (3): Wolfgang Diekmann

Novoosnovana folklorna grupa „Živa zajednica“ iz Augsburga pleše hrvatsko kolo na otvorenom

AUGSBURG

Za Majčin dan svečano i raznoliko

U subotu 14. svibnja u župnoj dvorani Heilig Geist u Augsburgu naša je misijska zajednica svečano proslavila Majčin dan. Uvjeren sam da nije slučajno da se Majčin dan slavi u svibnju, kao što nije slučajno da je svibanj posvećen Gospi, jer je svibanj najljepši mjesec u godini, mjesec oživjele prirode, zelenila i cvijeća. A majci se daruje najljepše. Okupio nas se lijep broj, iako su mnogi otišli u Domovinu jer je u četvrtak bio zapovjedni blagdan Spasova.

Bio je to dan majki ali i djece, koja su se mjesecima pripremala pod vodstvom fra Stanka i fra Mirka i sestara Marijete i Mire, da bi na ovaj dan na poseban način izrazili zahvalnost majkama što su im darovale život i što čine sve da im bude lijepo i dobro. A najveća hvala je ljubav. Tako je i stajalo na ispisanom motu: „MAME, VOLIMO VAS“. Program su vodili Rajka i Mato.

Prvo smo uz zvuke tamburica pozdravili majku Domovinu „Lijepom našom“. Potom je dječji zbor pod ravnanjem fra Stanka otpjevao dvije pjesme našoj nebeskoj zagovornici i Majci Mariji. Slijedila je pjesma „Ja sam rođen u ravnici“, u kojoj su se posebno doimale riječi, ustvari čežnje svih nas u tuđini:

„Radio sam u tuđini, tuđi jezik, tuđi ljudi. Sad se opet tebi vraćam, Domovino, dobri ljudi“.

Daj Bože, da se i to ostvari, da nas se što više živih vrati majci Domovini.

Slijedili su krasnoslovi koje su recitali naši mladi. Bilo je lijepih hvala i pohvala mama, šaljivih zgoda. Bio je i šaljivi prilog „Radio salata“, a naši clowni Dragan i Mario su nas do suza nasmijali.

I plesom i pjesmom i recitacijama i šalama dokazali su augsburški mladi da vole svoje mame

U „Molitvi Kraljici Hrvata“ čuli smo:

„Čuvaj moj narod – baštinu moju, čije su brazde natopljene krvlju mučenika i znojem ratara, iz kojih niču klasovi zlatni – za dane nove.“

Ti si uvijek bila njegov stijen, njegova pobjeda i slava. I Majka milosrđa, što je čula svaki vapaj, izvidala ranu svaku. Vladaš kroz vjekove narodom mojim, koji te zove KRALJICOM SVOJOM.“

Pa opet recitacija zemaljskoj majci – „Danas pjevaj, mama“.

Ponovno pjeva dječji zbor splet zagorskih pjesama. Najviše aplauza pobrali su mladi pjesmom „Sve behara i sve cvjeta“, s kojom su nastupili na Susretu hrvatske mladeži u Offenbachu ove godine.

Cijeli ugođaj su upotpunili naši folklorasi koji marljivo vježbaju pod vodstvom gđice

Rajke Mlikota u dvije skupine: stariji i mlađi. Mlađi su nam otplesali Mista, Krastavca, Rajkoko, Hajd na livo, Grizlica, Kolo iz Štitara, Kalendaru i Turopoljski drmeš a stariji Sukačicu, splet „Oj mladosti“, Logovac, Kolo iz Slavonije, Kolo iz Valpova i Žita. Neka kola su „u živo“ pratili tamburaši.

Poslije večere bilo je zajedničko veselje a kao gost nastupio je VIS „Mladost 5“ iz HKM Ulm. Sviralo se, pjevalo i igralo skoro do pola noći. Bilo je za svakoga po nešto. Možda je starijima ponekad glazba bila preglasna, ali su zato mladi uživali u tom. No, to je znak vremena i prostora u kom živimo.

Već se približavala ponoć kada smo otpjevali pjesmu rastanka i razišli se na počinak sa željom da se prvom prigodom opet sastanemo i u zajedništvu provedemo.

Sudionik (Niko Radat)

TUTTLINGEN/ROTTWEIL

Zajednička proslava Majčina dana

Misije Tuttligen i Rottweil proslavile su zajednički, 15. 5. 1988. godine, u Gradskoj dvorani u Spaichingenu, Majčin dan. Na koncelebriranoj sv. Misi preko koje je propovijedao vlč. Ivica Borić i na samoj proslavi bilo je oko 500 sudionika. Liturgijsku i nabožnu pjesmu predvodio je Marko Selak. Mladi iz Schrambrga izveli su recital „Majkama za ljubav“ i podijelili majkama ruže, a tamburaši iz Rottweila oduševili svojim prvim nastupom sve nazočne.

Vitimir Jakoubek predao je ing. Anti Ravliću iz Zagreba kirurške instrumente, vrijedne nekoliko desetaka tisuća njemačkih maraka, za novu zagrebačku bolnicu. Isto tako predao je vlč. Ivica Borić za novu bolnicu instrumente u vrijednosti od 3000,- DM koje je darovala firma Aeskulap.

Potom je na pozornicu izašla grupa „Carmen“ iz Zagreba i poznati pjevač Djani Maršan i otpjevali niz lijepih i dragih pjesama iz Lijepe naše. Sve je izgledalo kao san. Acivi

Kuglaški turnir u Tuttlingenu

Misijski kuglaši – „Caritas“ – organizirali su 7. svibnja 1988. godine međumomčadsko natjecanje. Poslije vrlo športskog nadmetanja posjetili su ih umirovljeni biskup Josip Arnerić i naddušobrižnik p. Bernardo Dukić. Dragi gosti predali su ukusne pehare najboljim kuglašima: Stjepanu Pleši, Viktoru Sipeku i Marijanu Budiji. Svi su sudionici na turniru dobili kuglaške diplome.

Dan kasnije predvodio je biskup Arnerić euharistijsko slavlje u Spaichingenu, a p. Bernardo u Schrambergu i Rottweilu. Acivi

REUTLINGEN

Prva pričest i Majčin dan

Na Majčin dan, 8. svibnja, primilo je 32 vjeronikana prvu svetu pričest u crkvi Sv. Wolfganga u Reutlingenu pod sv. Misom koju su predvodili misionar p. Ladislav Luburić i prof. Nikola Mate Rošić, koji za tu prigodu došao iz Splita. Proslava Majčina dana

održana je u „Matthäus-Alber-Haus“, 11. 5., uz veliko sudjelovanje vjerničkog hrvatskog puka iz misije koja broji oko 4.700 članova. Na proslavi je nastupila i kazališna grupa iz Zagreba s komedijom „Grižula“ koju je napisao dubrovački pjesnik i svećenik Marin Držić. Zanimljivo je spomenuti da su Držićeva djela još uvijek aktualna i da se izvide na mnogim hrvatskim pozornicama.

NAŠI POKOJNICI

Biskupu Moseru u spomen!

Umro veliki prijatelj hrvatskih katolika

U ponedjeljak, 9. svibnja 1988. godine, blago je u Gospodinu preminuo rottenburško-stuttgartski biskup **dr. Georg Moser**, veliki pastir, veliki čovjek i veliki prijatelj svih onih koji žive na rubu društva: stranaca, bolesnika, beskućnika, staraca. Umro je u 65. godini života. Pokopan je u biskupskoj grobnici u Rottenburgu, 17. svibnja, uz sudjelovanje pedesetak kardinala, nadbiskupa i biskupa, nekoliko stotina svećenika, više desetaka redovnika, redovnica, studenata, profesora, nositelja javnog života i mnogobrojnog vjerničkog puka. Crkvu u Hrvata zastupali su na pogrebnim svečanostima kardinal Kuharić, biskup Komarica, mons. V. Stanković naddušobrižnik u Njemačkoj o.B. Dukić i svi brojni hrvatski misionari koji rade s hrvatskim katolicima u toj širokoj i širokogrudnoj biskupiji. Hrvatskim mjesnim misionarima pridružilo se i nekoliko njihovih kolega iz rottenburške i iz drugih njemačkih biskupija koji su poznavali pokojnog biskupa te lijepa skupina hrvatskih vjernika s biskupijskog područja. Pogrebne obrede predvodio je dr. Karl Lehmann, mainzski biskup i predsjednik Njemačke biskupske konferencije. U iscrpnoj propovijedi Lehmann je oslikao život biskupa Mosera i iznio glavne odlike njegova karaktera i djela. Bio je čovjek duboke vjere i velikog pouzdanja u Boga, čovjek radosne opuštenosti, smirenosti i vedrine, čovjek kontakta i dijaloga, dobar poznavatelj teologije, human, čvrst u stavovima, a blag u načinu i pristupu. Volio je strance, volio je Hrvate i puno za njih učinio.

Godine 1977. krenuo je, zajedno sa stuttgartskim dekanom E. Sommerom i tadašnjim voditeljem Hrvatske kat. misije u Stuttgartu fra Ignacijem Vugdelijom u Hrvatsku, da vidi i nauči „gdje su i kako su kod kuće“ obitelji hrvatskih gastarbajtera kojih je u njegovoj biskupiji oko 80 tisuća.

Susret s hrvatskim tlom i hrvatskim ljudima ostavio je na biskupa Mosera, a o tom znaju opširno pripovijedati njegovi najbliži suradnici, dubok i nezabora-

van dojam. I pisac ovih redaka, dakle, bio je tada s njim.

Dok smo u kasne večernje sate u mjesecu rujnu spomenute godine razgledavali Dioklecijanovu palaču u Splitu reče on svom dekanu Sommeru: „Erich, mogli smo i umrijeti a ne znati kako hrvatski narod i njegova Crkva imaju staru povijest i veliku kulturu.“

U sinjskom selu Otoku ušao je, u svečanom biskupskom odijelu, u jednu pojamu upravo kad je jedna seljanka, koje je muž bio u Njemačkoj, muzla kravu. Na biskupovo pitanje „Wie geht es?“ Luca je odgovorila: „K vragu Njemačka i njezina marka! Onaj moj u Njemačkoj misli da mu je teško. A kako je meni? Svekar i svekrva na kraču, dica nejak a brojna, a svi kućni i težački poslovi meni na grbači. Hm!“ „Ich verstehe“, glasilo je odgovor velikoga biskupa.

Kad smo već kod opisivanja detalja s biskupova puta po zemlji hrvatskoj, spomenimo i ovaj. Pita on jednu djevojčicu, također u Sinjskoj krajini, da gdje je joj otac. Kad je odgovorila da on radi u Njemačkoj, biskup je Moser htio znati u kojem je gradu. Mala nije znala odgovoriti, ali je nadodala: „To znade moja starija seka jer mu ona piše pisma.“ Jednoj našoj seljanki, koje muž također mnogo godina radi u Njemačkoj, biskup je postavio pitanje: „Imate li želja? Ako već, recite mi najveću.“ Sinjanka je kao iz puške odgovorila: „Imam. A najveća mi je da moj čovik, moja dica i moja cila familija ostanu uvijek uz Isusa.“ Biskup je, očito potresen odgovorom naše majke-kršćanke, proplakao i rekao: „Ne, narod koji ima takve majke ne može propasti.“

Napuštajući Dubrovnik o zalasku sunca u nekoliko je navrata molio vozača da malo stane, „da može uslikati tu jedinstvenu ljepotu.“ Na grobu kardinala Stepinca u Zagrebu vrijeme mu je jednostavno „stalo“. U skrušenoj uronjenosti tako je dugo molio da je „zaboravio“ na povratak u Njemačku. U Hrvatskoj se najradije družio s malim ljudima – u Imotskim Studencima, Gali,

Biskup dr. Georg Moser

Otoku, Sinju, Metkoviću, Splitu, Dubrovniku, Zagrebu – i posvuda zračio neponovljivi optimizam i vjeru u providnost.

S posebnom simpatijom pratio je život i rad hrvatskih misija u svojoj velikoj biskupiji i neustrašivom odlučnošću Božjega čovjeka rješavao njihove probleme – kako one prostorno-stambene, tako i druge. Hrvatski su ga katolici poznavali, voljeli, rado susretali i slušali. Uvjeran sam da će mu ostati zahvalni do groba. U hrvatskom Panteonu morat će biti mjesta i za velikog biskupa „Juru“, kako su ga Hrvati od milja zvali. Počivao u miru Božjem!

Ignacije Vugdelija

Ruke

Te ruke žuljevite,
umorne i klonule od rada;
te ruke što iz dana u dan stvaraju
nebrojena djela,
te ruke u kojim skrivena je povijest
teških i sretnih trenutaka.

Te ruke što uvijek nekom nešto
pružaju –

Čovječje ruke, silne su i potrebne!

Dijana Dolić, Fjm.

Umro Wuppertalski Samaritanac

Na Duhove, 22. svibnja o. g., preminuo je blago u Gospodinu, u 75. godini života, nakon bolovanja od nekoliko godina prelat PAUL HANISCH. Jobovski je podnosio svoju tešku i dugu bolest. Njegov rad kao svećenika vezan je uz Wuppertal, iako nije rodom odavde. Četrdeset je godina djelovao u Wuppertalu kao svećenik, a od toga 31 godinu kao direktor Caritasa. Tu je ostavio duboke tragove i sjećanja, koja se tako lako ne brišu i ne zaboravljaju.

Tu je misao istaknuo posebno u propovijedi i gradski dekan Norbert Trelle. Govorio je o njemu kao čovjeku koji je bio svjestan koliko mu milosrđe Bog iskazuje, pa je i on prema drugima nastojao biti milosrdan. „Prema ljudima budite milosrdni“, tu je rečenicu nekoliko puta ponovio u svojem oproštajnom govoru prije pet godina, kad je napuštao mjesto direktora, kako reče gradski dekan.

Posebno je za strance imao srce i razumijevanje. Nas je Hrvate, ne znam zbog čega, posebice simpatizirao. I da imamo ovo što imamo, njemu moramo velikim dijelom zahvaliti.

Sva trojica aktualnih kölnskih biskupa ispratili su ga na posljednji počinak. Sv. Mišu predvodio je, u prepunoj crkvi sv. Lovre, nadbiskupski administrator biskup Hubert Luthe, dok je obred na groblju obavio pomoćni biskup dr. Klaus Dick. Nisu izostali ni vodeći ljudi svih gradskih partija u Wuppertalu.

Na posljednji ga je počinak ispratilo mnoštvo vjernika, veliki broj časničkih setara i svećenika, točno onako kako je i zaslužio.

Svi su mu skupa u molitvi i kroz molitvu zaželjeli: Počivaj, Paule, u miru Božjem!

N. N. - K.

Prelat Paul Hanisch

Socijalni savjetnik...

Novi zakon o strancima – kakav i kada?

U posljednje vrijeme često me saliječu naši usplahireni ljudi s pitanjima o novom zakonu za strance. Neki mi od njih guraju pod nos isječke iz njemačkih (i naših) novina i pomalo uspaničeno pitaju da li je istina to što su u novinama pročitali. A u novinama svašta piše, papir može sve podnijeti, za razliku od ljudskih živaca. Tako npr. u nekim novinama, između ostalog, piše da će stranci u buduću moći boraviti u SR Njemačkoj samo 8 godina, a onda će morati napustiti Njemačku i tomu slično.

Naravno da se tu radi o novinarskim „papazjanijama“ i smicalicama. Povrh toga takve se „senzacije“ nalaze većinom u novinama koje se ne mogu uzeti kao ozbiljne i kojih informacije obično ne idu za objavljivanjem istine već senzacionalnih vijesti da bi se bolje prodale. Dakle, to što ste u takvim novinama do sada pročitali, možete mirno zaboraviti.

Ali, gdje ima dima, ima i vatre, kažu naši stari.

Kako stvari stoje?

U Njemačkoj je još uvijek na snazi jedan prastari zakon za strance. U svom prvom izdanju potječe iz Hitlerova doba i više ne odgovara današnjoj njemačkoj stvarnosti s više od četiri i pol milijuna stranaca, od kojih većina u toj zemlji živi duže od 15 godina. Već dugo vremena radi se na donošenju novog zakona za strance koji bi odgovarao promijenjenim prilikama. Kao što je poznato, zakoni se u Njemačkoj izglavavaju i donose u parlamentu (Bundestag) i to poslije dugačke i prilično komplicirane procedure. Svaka partija koja je zastupljena u parlamentu ima svoje poglede na zakon o strancima; svaka ima svoje ideje i ciljeve. Osim toga, vrlo veliku ulogu igra javnost, sindikati, Crkve, zastupništva poslodavaca i sl. Odlučujuću riječ u donošenju zakona o strancima i inima imaju, naravno, one političke partije koje su na vlasti, konkretno vladajuća koalicija CDU / CSU i FDP. Unija CDU / CSU priprema stro-

žu, konzervativniju varijantu zakona o strancima, dok FDP ima u svojim ladicama mnogo „blažu“ alternativu. Cijela je stvar sada u stadiju „kuhanja“. Kad će se ta „juha“ skuhati i kada ćemo je početi „piti“, zasada nitko ne zna. Činjenica je, međutim, da se juha nikada ne pije tako vruća kao što je skuhan. Sigurno je dakle da ni zakon o strancima neće biti tako strog kako ga najavljuju sredstva javnog priopćivanja.

Kako će izgledati novi zakon o strancima?

Iz navedenoga je jasno da je na to pitanje teško točno odgovoriti. No, sigurno je da će taj zakon učvrstiti prava boravka i rada svima koji u Njemačkoj borave i rade, a to se odnosi na golemu većinu naših sunarodnjaka i njihove djece koji već žive u ovoj zemlji.

Zakon će zasigurno biti pooštren za one koji namjeravaju doći u Njemačku (djecu i supružnike). Isto to vrijedi i za one koji sada žive od njemačke socijalne pomoći ili od pomoći za nezaposlene. Njima će se možda ukinuti dozvola boravka, a to automatski povlači za sobom napuštanje SR Njemačke. Ja nisam prorok. Prenosim samo informacije koje su mi poznate pa ih na znanje treba uzeti samo „uvjetno“.

Koje su konkretne posljedice novoga zakona za naše ljude?

Prije svega: oni koji još uvijek razmišljaju da li da dovedu u Njemačku svoju djecu iz Domovine, moraju se već sada odlučiti i to što prije učiniti. Možda će kasnije biti uistinu prekasno. Poželjno je i inače da se djeca što ranije dovedu u Njemačku radi lakšeg svladavanja jezika i radi bržeg uključenja u ovdašnji školski sistem.

Drugi moj savjet glasi: treba što prije dobiti neograničenu dozvolu boravka (unbefristet) ili, još bolje, pravo na boravak (Aufenthaltberechtigung) koji daje pravo na boravak i onda kad se „padne“ na pomoć za nezaposlene ili socijalnu pomoć.

Vitomir Markota, soc. radnik
(Nastavak na sl. str.)

Provedite svoj dopust na Čiovu

Na otoku ČIOVO kod Trogira, blizu mora, iznajmljujemo jednokrevetne i dvo-

krevetne sobe s doručkom ili upotrebom kuhinje. Za detaljnije informacije obratite se na telefon (Njemačka) 0 22 38 / 71 65.

Zloupotreba njemačkih ureda za zapošljavanje

(Masovna hapšenja građana iz Jugoslavije na njemačkoj granici)

U posljednje vrijeme posjetio sam u bavorskim zatvorima uz austrijsku granicu više od 100 naših ljudi iz raznih njemačkih pokrajina koji su uhapšeni na austrijsko-njemačkoj granici. Ustanovilo se naime da su duže vremena koristili pomoć za nezaposlene i boravili u Domovini, a da o tom nisu obavijestili nadležni njemački ured za zapošljavanje (Arbeitsamt).

Očito je da se radi o planiranoj akciji zastrašivanja stranaca sa strane ureda za zapošljavanje i njemačkih graničnih organa. Njemačka sredstva priopćivanja napadaju sada vrlo oštro te naše ljude nazivajući ih kriminalcima i parazitima, koji se navodno bogate na račun njemačkih blagih zakona.

Sigurno je da postoji određen broj naših ljudi koji zloupotrebljavaju njemački zakon i (neki od njih) čak godinama žive u Jugoslaviji koristeći stalno njemačku potporu za nezaposlene.

Ali, može li se tako olako i paušalno govoriti o kriminalcima? Sigurno ne! Jer, velika većina tih „izrabljivača“ krampa-

la je i težačila godinama na najtežim poslovima u Njemačkoj i nije svojom krivicom ostala bez posla. Takve je ljude ured za zapošljavanje (Arbeitsamt) obično „zaboravljao“ ne dajući im mjesecima nikakve ponude za posao. I što onda takvim nesretnicima preostaje? Stanarina u Njemačkoj visoka, novaca malo, a kod kuće žene i djeca koje treba pomagati. Ništa normalnije nego da čovjek dođe na ideju da sa svojom obitelji čeka na eventualni poziv njemačkog ureda za zapošljavanje, da se prijavi kod nekog prijatelja i da mu taj to odmah javi čim ga ured (Arbeitsamt) pozove. Jasno, da se radi o nezakonitom činu, jer se naš nezaposleni čovjek mora nalaziti, za vrijeme svoje nezaposlenosti, na području SR Njemačke i tu biti na raspolaganju uredu za zapošljavanje. Za odlazak kući, dakle u Domovinu, mora se tražiti od ureda za rad (Arbeitsamt) **plaćeni** (18 dana godišnje) ili **neplaćeni dopust**. Ali, zar uredu za rad nije svejedno gdje dotični čovjek zaista boravi? Zar nije glavno da se

on u svako vrijeme može javiti i staviti uredu za rad na raspolaganje. Uz to, o nekom izrabljivanju i bogaćenju na račun Njemačke ne može biti govora kad se uzme u obzir da visina potpore za nezaposlene nije bogzna kako velika.

Ipak, zakon je zakon. A ovom slučaju on uvijek teže pogađa strance nego Nijemce. Nijemci ne dolaze odmah iza brave (kao naši stranci!), ali i oni, naravno, osim novčanom kaznom mogu, u težim slučajevima, biti kažnjeni zatvorom. Međutim, sigurno ih ne stavlja u zatvor tako hitno kao naše.

Evo moga savjeta svima onima koji su duže vremena bez posla, a primaju pomoć, potporu za nezaposlene: Neka putuju kući samo preko krajtjedna (vikenda), kada je to i dopušteno. Ako su nezaposleni stariji od 58 godina, mogu u Domovini boraviti i duže. Koliko? Neka se raspitaju na uredu za zapošljavanje. Treba imati na umu da naš nezaposleni radnik, koji u Domovini boravi više nego što smije, ako se to dokaže, može ostati bez dozvole boravka, odnosno, u opasnosti je da mu se ona „ugasi“.

Vitimir Markota, soc. savjetnik

Rajnsko-majnska regija na hodočašću u Marienthal

Trenutak u vjekovnom hodu

Tim je riječima označio propovjednik prof. dr. Josip Turčinović ovogodišnje hodočašće naših katolika u marienthalsko svetište podno Taunusa na Duhovski ponedjeljak, koji je za mnoge hrvatske vjernike postao sinonim hodočašćenja u velikom broju u draga Gospina svetišta. Pobožni naš puk osjetio se u tim svetištima kao kod vlastite kuće. Pred likom One po kojoj nam je došlo Sunce s visine moli za pomoć, za životnu snagu, izriče zahvalnost, pristupa k sakramentima, slavi euharistiju i olakšan, osvježen, a često i preporođen vraća se u svoj svakodnevni život, na put k Cilju.

Svečanu sv. Misu pred više od 3.000 vjernika predvodio je, u koncelecijaciji s dvadesetak misionara, na otvorenu, po krasnom proljetnom vremenu, umirovljeni šibenski biskup mons. Josip Arnerić. Misa lijepa, raspjevana, a propovijed učenog profesora snažna, duboka. Spomenu da narodi s teškom povijesti posebno štiju Majku Božju, da se narod u Gospi prepoznaje, da su

Marija i hrvatski narod neodvojivi. Govorio je o čudesnosti Boga u Isusu Kristu, o Porečkoj crkvi i Trškom vrhu, o činjenici da bi bez žene povijest spašenja bila drukčija. Reče na kraju da u Mariji štujuemo sponu između Boga i svijeta i nadoda da će ljudi, kad god ozbiljnije porade na izgradnji boljšega svijeta, morati gledati u Mariju, uzor potpunog predanja Bogu.

Poslije Mise pobožnost Križnog puta. Svaka od trinaest misija ove regije predmolila je po jednu postaju, a narod je u molitvenoj skrušenosti išao od sta-

jališta do stajališta da bi ponovno došao k oltaru – središtu bogoštovlja, otpjevao hrvatsku himnu i primio biskupov blagoslov. Božji narod zbilja voli pobožnosti u kojima i sam može aktivno sudjelovati.

Zbog specifičnih razloga uprave svetišta ove godine nije bilo kulturno-zabavnog programa. Mnogi rekoše da je to prava šteta. Zato misionari već sada razmišljaju o premještanju Duhovskog hodočašća u neko drugo Marijino svetište. No, i bez toga bio je to vrlo lijep hodočasnički Duhovski ponedjeljak. *lv*

Umirovljeni biskup Arnerić i prof. Turčinović u Marienthalu

Muslimanski Božić

Kad se nakon rasprave o invalidskoj renti vaga već počela nagnjati na Muji-
nu stranu, upita lukavo jedan od porot-
nika: „Veliš da ne možeš bez štake i da
jedva vidiš. Kako si onda stigao iz Bos-
ne do Frankfurta?”

Dok drugdje presuda bude često „gore”
donesena, ovdje svaki spor liči onoj va-
gi koju na pijaci zovu kantar. Baš kao
što piljarice izvikuju u sav glas svoj ku-
pus ili jabuke, tako na sudu stranke
glasno bacaju na jednu od visećih tava
svoju „robu”, pa se zdjelica podiže ili
spušta.

Slušajući kako, evo, Mujo mjesto odgo-
vora, malo pretjerano i naširoko, kao
narodni guslar, počinje pričati pa upliče
neku zgodu s mačkom, sjetim se one
nedjelje u Bos. Brodu, početkom rata.
Iza Mise narod navali na ledinu iza
crkve. Muški sjednu po travi, pred njima
oka vina ili ibrik kave, a cure se u narod-
nim nošnjama, uz tamburicu, zavrte u
kolu. Osvane i guslar pa zagudi o pogi-
biji Zrinskog-Frankopana i Stjepana
Radića. Kršćanima se pridruže mladi
muslimani iz bližih mahala pa zabugare
„Ne ašikuj, Mujo” i druge sevdalinke.

Iako dobro vidim, da porotnik kuša po-
kolebati Mujin zahtjev za rentu, a ovaj
svojom pričom o mački proba smekšati
suca, kažem naivno: „Mujo se uspo-
ređuje s jednom mačkom, ali ne mogu
sve doslovno prevesti, nego ću njegov
doživljaj kratko opisati”.

Sudac i porotnici, kao djeca u očeki-
vanju cirkuskog lakrdijaša, udobno se
smjeste pa nasmijani slušaju.

„Stojim ti ja jutros ondi na pješačkom
prijelazu”, ponavljam Mujinu zgodu s
mačkom, „i čekam na semaforu. Nasred
ceste zastrašena mačkica, valjda je htje-
la između jurećih auta na našu stranu.
Ali, kad god potrči, dojuri slijedeći au-
tomobil pa se jadna živina spasi sko-
kom natrag. U tom trenu korakne neki
momak k mački, zgrabi je kuražno pa je
prenese amo. Gospodine, pitate kako
sam ‘vako sakat i slijep stigao do Frank-
furta? Uvijek se našla dobra duša koja
me je provela kroz buku i vale sudbine,
pa tako, evo, stigoh do vas, a vi sad sudite
po pravdi Boga velikoga!”

Tog je jutra sve normalno počelo. Sudac
Müller poredao omašne akte na stol pa

otvorio sjednicu socijalnog suda: „Mu-
ratbegović protiv LVA Hessen! Da li je
tužilac prisutan?”

Kad na poziv zapisničarke uđe pognuti
Bosanac, oslonjen na štap, odmah mi se
učini poznat. Kod prvih mi njegovih
riječi sijevne: „Muslimanski Božić!
Onaj kršni Mujo Muratbegović!”

Prije dvadeset godina, o Božiću, zamoli
me željeznička uprava da na njihov
račun odnesem jednoj grupi „Jugosla-
wen” malo božićnih darova. Onih su
godina naši radnici dolazili u Njemačku
sami, bez obitelji, spavali bi po baraka-
ma ili u kakvim od firme iznajmljenim
kućerinama, po četiri i više u sobi.

Otišli dakle fra Jure, neki mladić i ja na
Badnjak u onaj „željeznički hotel”. Ku-
čepazitelj obavijesti stanare, pa se oni
poslušno nađu u „salonu”, s par stolova
i s dugim klupama. Pokrili mi stolove s
božićnim papirom pa izvadili – „baš ka’
sveta tri Kralja!”, šali se fra Jure – slatki-
ša, cigareta i rakije. Ljudi najprije nije-
mi, ali kad je fra Jure zapjevao „Radujte
se narodi”, a oni i dalje šutkom šute,
stvar mi se učini čudnom. Pitam onog
uza se za ime. „Mujo Muratbegović”,
veli on, a drugi onda sve po redu „Ibro”,
„Salko”, „Suljo”. Trgnem onda fra Juru
za habit. „To su sve muslimani!”

Kasnijih godina, kad bi fra Jure dolazio
da mi ispriča, božićnih dana, koju vedru
zgodu, počeo bi se smijati. „Onda, šjor
Ive, očemo l’ i ove godine ić na musli-
manski Božić?”

Ovaj bivši željezničar na sudu bio je baš
onaj naš Mujo s „muslimanskog Boži-
ća”. Prije presude sudac pročitao prisjed-
nicima cijelu Mujinu radnu povijest, pa
nalaze i mišljenje liječničke komisije.
Pod tim i tim uvjetima može još raditi
sve lakše poslove! Mujo obriše rukom
mršave obraze: „Kunem se grobom
matere da više ne mogu raditi! Posao
čini čovjeka prije grbavim neg’ bogatim.
Visoki sud treba meni dodijeliti renticu
– od čega ću inače ranit djecu i ženu,
koja je isto bolesna?”

Sudac odvrća s visoka: „Herr Mujo,
dok na svijetu nema druge pravde, mo-
ramo se zadovoljiti pravosuđem. Vaša
se tužba odbija, tako traži zakon!” Tako

Piše Ivo Hladek

jadni Mujo iz Tuzle izgubio svoj proces
u Njemačkoj, kamo su ga nekoć nama-
mili, gdje je izgubio zdravlje i mladost,
a sad se svi skrivaju iza leđa zakona, „ka’
dica iza maškare”, veli fra Jure. Ali, daj
ti objasni jadnom Muji razliku između
pravde i ljudskog zakona!

Kad sam se jadao kod fra Jure, on će tri-
ježno: „Slušaj što sam jutros čita’ o mi-
losrđu pape Grgura I. Otac i ranitelj na-
roda, kako ga kasnije prozvaše, kad je
jednog dana saznao, da je jedan prosjak
u Rimu umra od gladi na ulici, zaplaka
je ka dite, zatvorija se tri dana u kući, ni
oltaru nije prilazija. Jedan moj brat je
umra od bide i sirotinje, a ja mu nisan
pomoga’. Moj šjore, taki ljudi danas ne-
ma više na svitu! Tipovi, karijeristi i
filmski glumci odlučuju sad o sudbini
naroda. Bez srca su i duše, al stalno ble-
beću o demokraciji, ka’ babe na prelu!”

Pokušam ga smiriti: „Nemojte tako!
Evo se naš Ivan Pavao baš vratio iz Juž-
ne Amerike kamo je išao tješiti narod!
Nisu svi vladari bez srca!” „Tu imaš pra-
vo, Papu bi ja još moga zamisliti kako
bratski puši lulu mira s bidnim Indijan-
cima – ali misliš, da će Gorbačov zapla-
kati zato što u Sibiriji trunu nevini robi-
jaši? Mi doduše pijemo sve osim smole,
ali otu svitsku nepravdu ne mogu pro-
gutat! Zato sam jutros svom dušom
recitira duhovski himan: ‚Dođi, Oče
ubogih, djelitelju dara svih! Umornima
odmore, u vrućini lahore, razgovore
žalosnih. Nečiste nas umivaj, suha srca
zalivaj, vidaj rane ranjenim.”

Ne znam, da li je to kakva utjeha za
Muju, ali ja sam danas u kapelici klečeći
molio: „Gospodine, daj nam svima, po-
sebno nesretnima i opterećenima, mi-
lost vjere, ljubavi i nade!”

Možda će tava na kantar svijeta ipak
jednog dana skočiti na Mujinu stranu.
Daj, Bože!

Na čiju ćemo zemlju pasti?

Regionalno hodočašće
u Neviges

Tradicionalno hodočašće hrvatskih vjernika iz Sjeverne Rajne-Vestfalije u marijansko svetište Neviges, okupilo je i u ovoj godini, na Duhovski ponedjeljak, nekoliko tisuća vjernika.

Guste krošnje Kalvarije pružile su zaštitu od toplih sunčanih zraka koje su u ovo svibanjsko prijedpodne osjetno pržile lica skrušenih poklonika križa. U savršenom molitvenom raspoloženju započelo je, po ne znam koji put, uspinjanje k tajni križa, muke i umiranja.

Koliko li je samo križeva na tijelu i u dušama? Koliko rana i ožiljaka? Koliko promašenih života, koliko gorkih razočarenja? Svaka postaja križnog puta je i novi sukob na rubu skrivenog križnog puta.

„I mi ćemo jednom, iznemogli pod teretom svojih svagdanjih križeva, koje nam već sada na ramena stavljaju naši bližnji, naši sugrađani, poslodavci ili mi sami, pasti na zemlju” – riječi su predmolitelja i autora „Križnog puta u tuđini” – fra Jakova Kuprešanina. Na čiju zemlju? Na koju zemlju? Na ovu tuđu ili onu – rodnu?

I mnogo je oko prosuzilo, mnogo srce rastuženo brže zakucalo. I baci pogled tada na povorku. I učini mi se neobično duga, beskonačna. Na čelu povorke oronula lica i pognuta pleća, na začelju mladi, čak i dojenčad. I svi su oni „spone istog lanca” – kako pjevaju „Ujaci”.

I vjerujem da mnogi u taj hip poželješe čuti zvono s rodne crkve, topot konjskih kopita

po prašnjavim drumovima, cik kamena kremenca ili pak glas susjeda s bosanskih breževina. I takve se želje, nažalost, gase i umiru, ali se više ne rađaju. Tek nam popodnevna ganga dozva u pamet zvukove zaboravljenih pjesama.

Dok su svećenici-misionari neumorno ispovijedali, napunila se velebna bazilika – Marije, Kraljice mira. Domaćin-misionar fra Ivan Dotur, zanosnim i dirljivim riječima pozdravio je skupljene vjernika i oca Josipa Pavlišića, riječkog nadbiskupa i metropolitu koji je prosljeđio ovo euharistijsko slavlje. U ime svetišta pozdravio je hrvatske vjernike fra Reinhardt, upravitelj franjevačkog samostana koji je čuvar Gospine sličice, Kraljice mira. Zborom je dirigirao i predvodio pjevanje fra Mirko Gregov, a za orguljama je podržavala to raspjevano mnoštvo s. Jelena Petković.

Iz srca i duše pozvao je o. Nadbiskup skupljene vjernike da ostanu vjerni Bogu, Crkvi, Mariji i svome hrvatskom narodu. Biti vjerman, ostati vjerman i svjedočiti.

Prisutni vjernici ispratili su nadbiskupov govor burnim pljeskom. U molitvi i raspjevanom raspoloženju pristupili su mnogi i stolu Kristovu.

Susret na ledini ispred svetišta poseban je „specijalitet” ovog hodočašća. Mnogi se susretu nakon dugo godina, sklapaju se nova poznanstva, oda se oduška pjesmi, osjeti se i miris „domaćih stvari”, pokoja dimna zavjesa od priručnih roštilja i sl. I ne bih ovaj izvještaj

Hodočasničko mnoštvo u Nevigesu

završio bez riječi koje mi je uputio jedan četrdesetgodišnjak: „Koliko još godina izvan domovine?” I zaista, koliko još i nadodajem: I na čiju ćemo zemlju pasti?

Tekst i snimka: Stjepan Maleš

Blagoslovljen novi župni centar

Svečanom sv. Misom i blagoslovom predan je 1. svibnja 1988. godine na uporabu novi centar župe Sv. Pavla u Göttingenu. U njemu se nalaze i nove prostorije Hrvatske kat. misije, centar dakle, koji nosi ime velikoga Ivana Merza. Blagoslov su obavili dekan dr. Klaus Wyrwoll i hrvatski misionar Josip Ivanković. Novi župni centar koštao je oko milijun i šest stotina tisuća maraka, a ima oko 530 četvornih metara korisnog prostora. Misionar Ivanković označio je blagoslov centra „novim početkom” i simbolično

preuzeo njegove ključke iz ruku arhitekta g. H. Frauendorfa. O povijesti katoličkih župa u Göttingenu govorio je potom prelat Willi Stoffers i prenio pozdrave mjesnog biskupa, generalnog vikarijata i Bonifatiuswerka iz Hildesheima. Među uzvanicima bio je i gradonačelnik koji je pozvao župnu zajednicu da joj centar bude „kuća otvorenosti a ne začahurenosti”.

Iskrene čestitke misiji u Göttingenu i njezinim pastoralcima!

Novi centar

**ZZ ŽIVA
ZAJEDNICA**

Herausgeber:
**Kroatisches
Oberseelsorgeamt
in Deutschland**

6000 Frankfurt a.M. 50

An den Drei Steinen 42, Tel. (0 69) 54 10 46

Verantwortlich: Pater Bernardo Dukić

Redakteur: Pater Ignacije Vugdelija

Redaktionsrat: Ivo Hladek, p. Mato Kljajić,
Stanka Vidačković,
p. Stjepan Maleš

Jahresbezugspreis: DM 10,- + poštarina

Bankverbindung: Konto Nr. 129072 bei der
Stadtparkasse Frankfurt (BLZ 500 501 02)

Satz: Fotosatz Service Bauriedl
6082 Mörfelden-Walldorf 2

Druck: Scholl + Klug Druckerei GmbH
6082 Mörfelden-Walldorf 1

Postvertriebsstück D 2384 E Gebühr bezahlt